

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 4

[4069]-101

F. Y. B. Com. Examination - 2011

FUNCTIONAL ENGLISH

(Compulsory English)

(New 2008 Pattern)

Text : *Reflections - I*

Edited by : *P. Bhaskaran Nair*

Geetha Rajeevan

G. Radhakrishna Pillai

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Q.1) Attempt **any two** of the following each in about 100 words : [12]

- (a) How did the nation respond to Gandhiji's Assassination ?
- (b) Write a note on McCormack's Views on the importance of Privacy in Life.
- (c) Why did Fedor Sigaev keep changing his decisions ? What decision did he take finally ?
- (d) Why does Tagore want us to leave chanting and telling of beads ?

Q.2) Attempt **any three** of the following each in about 50 words : [12]

- (a) What were the effects of Tsunami on Malacca Town ?
- (b) How does Shakespeare describe the final stage of man's life in the poem, *All the World's a Stage* ?
- (c) How did the Quick Man ruin the Conjuror's every trick ?
- (d) What are the fears and doubts in the mind of the mother, Margaret about her lost son ?
- (e) Write a note on humour in *Uncle Podger Hangs a Picture*.

Q.3) Attempt any two of the following : [12]

- (a) Write a paragraph on the importance of physical exercise in Human Life.
- (b) Write a letter to your uncle expressing sympathy over the loss of Jewellery Worth Rs. 50,000.
- (c) Write an essay on 'Save Trees, Save Life !'
- (d) These days there have been Over-celebrations in the Society. What are your views on Over-celebrations ?

Q.4) Do as directed : (Any Six) [12]

- (a) Make words by using the following prefixes :
 - (i) dis _____.
 - (ii) en _____.
- (b) Make adverbs from the following words :
 - (i) Satisfactory
 - (ii) Fine
- (c) Fill in the blanks using suitable words given in the bracket and rewrite :
 - (i) Mr. Patil was _____ for his great contributions in Science and Technology by the Government of Maharashtra.
[facilitated / felicitated]
 - (ii) The _____ of onions are on the rising scale these days.
[prize / price]
- (d) Fill in the blanks using the appropriate phrasal verbs given in the bracket and rewrite :
 - (i) We decided to _____ the project inspite of several difficulties.
[carry on, get out]
 - (ii) He _____ tremendous efforts to get success in his life.
[put out, put in]

(e) Construct a meaningful sentence using the following words in any order :

hard work, practice, sports

(f) Give antonyms for the following words :

(i) metro

(ii) natural

(g) Give short forms for the following words :

(i) department

(ii) mathematics

(h) Fill in the blanks choosing a suitable word given in the bracket and rewrite :

(i) They _____ all across the field to find out rat-snakes.
[wondered / wandered]

(ii) The globalized world of today _____ young people to catch up speed.
[accepts / expects]

(i) Write a sentence using the phrasal verb given below :
consist of

Q.5) Do as directed : (Any Six)

[12]

(a) If you call me tomorrow _____.

[Complete the sentence appropriately.]

(b) George Bernard Shaw sent a condolence message.

[Change the voice.]

(c) The Stable Manager said, 'The horse died yesterday'.

[Change into indirect speech.]

- (d) (i) John was recruited in the army last week.
(ii) John was well-built and physically tough man.
[Combine the sentences and rewrite.]
- (e) John's and Mary's plans were postponed due to the heavy rains.
[Correct the sentence and rewrite.]
- (f) Tingya went _____ the International Film Festival Award organized _____ Pune.
[Fill in the blanks with appropriate prepositions and rewrite.]
- (g) Fill in the blanks using a suitable word from the bracket and rewrite :
- (i) Her lovely _____ figure is quite suited to her profession.
[thin / slim]
- (ii) The _____ to the constitution states the objectives and the ideals of the country.
[preamble / preface]
- (h) The thought that her son would be coming home soon _____.
[Complete the sentence appropriately and rewrite.]
- (i) When Akshay was _____, his father was talking on the phone.
[Fill in the blank appropriately and rewrite.]
-

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 7

[4069]-102

F. Y. B. Com. Examination - 2011

FINANCIAL ACCOUNTING

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
 - (2) *Figures to the right indicate full marks.*
 - (3) *Use of calculator is allowed.*
-
-

Q.1) Objective type questions :

- (a) State with reasons whether the following statements are **true** or **false** : (Any Five) **[10]**
- (i) 'Going Concern' assumption states that same Accounting Policies are followed from one period to another period.
 - (ii) In case of admission of partner in partnership if new partnership decides not to retain the goodwill in the books, the amount of goodwill is debited to Old Partner's Capital Accounts.
 - (iii) At the time of dissolution of partnership firm, all the assets and liabilities of the firm are transferred to Realisation A/c. at their book value.
 - (iv) Receipts and Payments Account records all cash receipts and payments of current year only.
 - (v) Royalty is a lump-sum payment made for use of certain property or rights to its owner.
 - (vi) Hire Purchaser cannot terminate the Hire-purchase Agreement before the property under Hire-purchase passes to him.
 - (vii) Microsoft Excel is an example of Spreadsheet Package.

(b) Brief answer question : **(Any Two)** **[14]**

- (i) Discuss the Disclosure of Accounting Policies (AS-1).
- (ii) What are the advantages of Amalgamation of Partnership Firm ?
- (iii) State the salient features of a Computerised Accounting.
- (iv) State the features of Hire Purchase System.

Q.2) A, B and C were in partnership sharing profits and losses as 3 : 2 : 1 respectively. The partnership was dissolved on 31st March, 2010 following A's proceeding abroad. The Balance Sheet of the firm on that date was as follows :

Balance Sheet as on 31st March, 2010

Liabilities	Amt. (Rs.)	Assets	Amt. (Rs.)
Capital A/c's. :		Cash in Hand	56,000
A – 2,80,000		Sundry Debtors	5,88,000
B – 1,40,000		Stock-in-Trade	2,24,000
C – <u>28,000</u>	4,48,000		
Sundry Creditors	4,20,000		
	8,68,000		8,68,000

There was a contingent liability in respect of a bill for Rs. 20,000 due on 25th August, 2010, under discount. It was agreed that the net realisations should be distributed in their due order (at the end of each month) but as safely as possible.

The realisations were as under :

	Stock and Debtors (Rs.)	Expenses (Rs.)
April, 2010	1,68,000	14,000
May, 2010	2,52,000	10,800
July, 2010	1,40,000	9,800
August, 2010	2,25,000	14,000

The stock was completely disposed off and amounts due from debtors were realised, the balance being irrecoverable. The acceptor of the bill under discount met the bill on due date. Prepare a statement showing piecemeal distribution of cash, under Maximum Loss Method. Apply Garnor Vs. Murray's Case. **[14]**

OR

2

Q.2) Mayur and Virendra were partner's sharing profits and losses in the ratio of 3 : 2 respectively. Their Balance Sheet as on 31st December, 2010 was as follows :

**Balance Sheet
as on 31-12-2010**

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Sundry Creditors	12,000	Plant and Machinery	22,000
Bills Payable	4,000	Motor Car	4,000
Mayur's Loan	5,000	Investment	4,000
Outstanding Salary	2,000	Bills Receivable	3,000
Reserve Funds	4,000	Stock	8,000
Capital A/c's :		Debtors	5,000
Mayur	13,000	Cash	7,000
Virendra	13,000	Current A/c. :	
Current A/c.		Virendra	2,000
Mayur	2,000		
	55,000		55,000

The partnership was converted into a limited company on the above date, subject to following adjustments :

(1) The company agreed to take over the following assets and liabilities and goodwill of the values stated below :

Plant and Machinery Rs. 32,000, Stock Rs. 7,000, Debtors Rs. 5,000, Creditors at 10% Discount and Bills Payable at 20% Discount.

(2) Goodwill was valued at three years purchases of the average profits of the last three years. Profits being as under :

2010 Profit Rs. 7,000

2009 Profit Rs. 5,000

2008 Loss Rs. 3,000

- (3) Motor Car was sold at Rs. 5,000.
- (4) Bills Receivable were taken over by Mayur at Rs. 2,500 and Virendra took over investment at Rs. 1,000.
- (5) Mayur's Loan and Outstanding Salary were paid in full.
- (6) Realisation Expenses amounted to Rs. 1,000.
- (7) Purchase consideration was discharged by issuing 3,000 shares of Rs. 10 each at Rs. 8 per share and balance in cash.
- (8) Shares received from the limited company are to be shared by partners in their profit sharing ratio.

You are required to prepare :

- (a) Realisation Account
- (b) Cash Account
- (c) Partner's Capital Account
- (d) Limited Company Account

[14]

Q.3) (A) A, B and C shared profits and losses in the ratio of 4 : 3 : 3. On 31st December, 2009 their Balance Sheet was as follows :

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Sundry Creditors	12,000	Cash	6,000
General Reserves	5,000	Bills Receivables	8,000
Capitals :		Stock	18,000
A - 30,000		Debtors – 17,000	
B - 20,000		Less : RDD – 800	16,200
		Plant	32,800
C - 20,000	70,000	Goodwill	6,000
	87,000		87,000

'B' died on 1st July, 2010. The partnership deed provided that in the case of death of a partner, his heirs should be entitled to :

- (1) His capital on the date of last balance sheet.

- (2) His share of based on 3 years purchases of the average profits for four years.
- (3) His share of profits upto the date of death on the basis of previous year's profit. 'B' had withdrawn Rs. 7,250 upto 1-7-2010. The profits for the previous four years were :
2006	–	Rs. 15,000
2007	–	Rs. 16,000
2008	–	Rs. 15,000
2009	–	Rs. 18,000

Calculate the amount due to B's hair and prepare his Capital Account. [08]

- (B) Sai Mining Co. Ltd. obtained a mine on lease on 1st January, 2007 on the following terms from Mr. Mohan :
- (1) Royalty was payable at Re. 0.75 per ton.
 - (2) Minimum Rent was fixed at Rs. 36,000 p.a.
 - (3) Each years excess of minimum rent over the actual royalties can be recovered during the subsequent two years.
 - (4) Due to strike or accident, minimum rent is to be reduced.

Production was as follows :

Years	Production in Tons
2007	42,000
2008	44,000
2009	70,000
2010	60,000

During the year 2010 there was a stoppage of work due to strike for lasting three months.

Pass the necessary journal entries in the books of the Sai Mining Co. Ltd. [14]

- Q.4)** From the following Receipts and Payments Account, prepare Income and Expenditure Account for the year ended 31st December, 2010 and the Balance Sheet as on that date : [20]

**Receipts and Payments Account
for the year ended 31-12-2010**

Receipts	Rs.	Payments	Rs.
To Balance b/d :		By Cricket Match Exp.	380
Cash	1,000	By Billiard Match Exp.	120
Bank	5,500	By Sports Material	4,000
To Entrance Fees	4,200	By Furniture	2,700
To Subscriptions	15,400	By Salaries	1,500
To Sale of Furniture (Book Value Rs. 1,500)	1,100	By Lighting	210
To Cricket Fees	500	By Printing and Stationery	410
To Billiard Fees	700	By 5% Govt. Bond	20,000
To Locker Rent	300	By Repairs	1,500
To Donation for Books	5,000	By Upkeep of Ground	700
		By Balance c/d :	
		Cash	180
		Bank	2,000
	33,700		33,700

Other Information :

	As on 31-12-2009 (Rs.)	As on 31-12-2010 (Rs.)
Outstanding Subscription	400	500
Outstanding Locker Rent	40	50
Sports Material	8,000	11,000
Furniture	5,000	6,000
Outstanding Salaries	150	220
Stock of Stationery	90	100

OR

Q.4) (A) A and Co. of Pune sent goods on Consignment Account to B and Co. of Nashik. The cost price of the goods was Rs. 2,96,750. A and Co. paid for Freight Rs. 7,620, Cartage Rs. 2,320 and Insurance Rs. 7,000.

Half the goods were sold by agent for Rs. 1,75,000, subject to the Agents Commission of Rs. 8,750, Storage Expenses of Rs. 2,000 and Other Selling Expenses of Rs. 3,500.

One-fourth of the consignment was lost by fire and claim of Rs. 50,000 was recovered.

Ascertain the profit or loss made on the consignment. Also show the Abnormal Loss Account. **[10]**

(B) On 1st January, 2006 the Bajaj Ltd., purchased the machine from Canon Ltd. on Hire-purchase System. The cash price of the Xerox Machine was Rs. 2,25,000. Bajaj Ltd. paid Rs. 30,000 on signing of the agreement and agreed to pay balance in 5 installments of Rs. 45,000 each payable annually on 31st December. The Canon Ltd. charged 5% interest p.a. on yearly balances. Bajaj Ltd. decided to provide depreciation at 10% p.a. on Reducing Balance Method.

Prepare :

(a) Xerox Machine A/c.

(b) Canon Ltd. A/c. **[10]**

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-103

F. Y. B. Com. Examination - 2011

BUSINESS ECONOMICS (MICRO)

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
- (2) *Figures to the right indicate full marks.*
- (3) *Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q.1) Critically examine the Law of Variable Proportion. **[16]**

Q.2) What is Elasticity of Demand ? Explain the types of Elasticity of Demand. **[16]**

OR

Q.2) Critically examine the Marginal Productivity Theory of Distribution. **[16]**

Q.3) Answer in brief : **[16]**

- (a) State the tools of Economic Analysis.
- (b) Explain the features of Oligopoly.

OR

Q.3) Answer in brief : **[16]**

- (a) Discuss the Liquidity Preference Theory of Interest.
- (b) State Concept of Consumer's Surplus.

Q.4) What is Monopolistic Competition ? Explain the Equilibrium of a Firm under Monopolistic Competition. **[16]**

[4069]-103

1

P.T.O.

Q.5) Write short notes : (Any Two)

[16]

- (a) Concepts of Revenue Curves
 - (b) Internal Economies
 - (c) Scope of Business Economics
 - (d) Collective Bargaining
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-103

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (3) आवश्यकता असेल तेथे सुबक आकृत्या काढा.
- (4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) बदलत्या प्रमाणाच्या नियमाचे टीकात्मक परीक्षण करा. [16]

प्र.2) मागणीची लवचिकता म्हणजे काय ? मागणीच्या लवचिकतेचे प्रकार स्पष्ट करा. [16]

किंवा

प्र.2) विभाजनाच्या सीमान्त उत्पादकता सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा. [16]

प्र.3) थोडक्यात उत्तरे लिहा : [16]

(अ) आर्थिक विश्लेषणाची साधने सांगा.

(ब) अल्पजनाधिकाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.3) थोडक्यात उत्तरे लिहा : [16]

(अ) व्याजाचा कर्जाच्या रकमेचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

(ब) उपभोक्त्याच्या संतोषाधिक्याची संकल्पना लिहा.

प्र.4) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा म्हणजे काय ? मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेतील उद्योगसंस्थेचा समतोल स्पष्ट करा. [16]

[4069]-103

3

P.T.O.

प्र.5) टिपा लिहा : (कोणत्याही दोनवर)

[16]

- (अ) प्राप्ती वक्राची संकल्पना
 - (ब) अंतर्गत बचती
 - (क) व्यावसायिक अर्थशास्त्राची व्याप्ती
 - (ड) सामुदायिक सौदाशक्ती
-

Total No. of Questions : 7]

[Total No. of Printed Pages : 4

[4069]-104

**F. Y. B. Com. Examination - 2011
MATHEMATICS AND STATISTICS**

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.
- (2) Figures to the right indicate full marks.
- (3) Use of calculator is allowed.
- (4) Both the sections should be written in the same answer-book.

SECTION - I

Q.1) Attempt any four of the following :

[2x4=08]

- (a) Explain the term 'Dividend' with illustration.
- (b) Find the Simple Interest on Rs. 5,000 for 3 years at 6.5% p.a.
- (c) Explain the term 'Subset' with illustration.
- (d) Shade the region identified by the inequality $6x + 3y \leq 24$.
- (e) If $f(x) = x^2 - 2$, find $f(2) + f(-2)$.
- (f) If $A = \begin{bmatrix} 1 & 3 \\ -2 & 1 \end{bmatrix}$, find $5A$.

Q.2) Attempt any three of the following :

[5x3=15]

- (a) Find Compound Interest on Rs. 2,000 at 14% p.a. for three years compounded half yearly.
- (b) What is the EMI (Equated Monthly Installment) of Loan of Rs. 50,000 repaid in 4 years, if the rate of interest is 5% p.a. on the outstanding amount at the beginning of each year ?
[[$(1.05)^4 = 1.2155$]
- (c) Which is the better investment 12% at Rs. 140 or 15% at Rs. 160 ? Justify.

(d) Solve the following L.P.P. by Graphical Method :

$$\text{Maximize } Z = 20x + 30y$$

$$\text{Subject to } 3x + 2y \leq 24$$

$$2x + 4y \leq 28$$

$$x, y \geq 0$$

(e) Find determinant of a matrix :

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 1 & 2 & 3 \\ -1 & 1 & -1 \end{bmatrix}$$

Q.3) Attempt any three of the following :

[5x3=15]

(a) What sum will amount to Rs. 4,230 at the rate of 5% p.a. simple interest in 3.5 years ?

(b) Using Adjoint Method compute the inverse of a matrix :

$$A = \begin{bmatrix} 3 & -1 \\ 5 & -2 \end{bmatrix}$$

(c) Evaluate :

$$\lim_{x \rightarrow 3} \frac{(x^2 - 5x + 6)}{(x - 3)}$$

(d) If $y = (3x^3 + 5x)x$, find $\frac{dy}{dx}$.

(e) Find the range set of each of the following functions :

(i) $f(x) = 5x - 1$ for $2 \leq x \leq 6$

(ii) $f(x) = 3^x + x$ for $x = 0, 1$

SECTION - II

Q.4) Attempt any two of the following :

[2x2=04]

(a) Give one real life situation where SRSWOR can be used.

(b) Compute Range and Coefficient of Range for the following data :

59, 43, 68, 95, 97, 40, 100, 85

(c) Define Negative Correlation with one illustration.

(d) State any two merits of Mode.

Q.5) Attempt any three of the following :

[5x3=15]

- (a) Explain the procedure of Systematic Random Sampling.
- (b) State the uses of Index Number.
- (c) Describe the Scope of Statistics in following fields :
- (i) Economics
- (ii) Management Sciences
- (d) The weight (in kg) of 10 students are as follows :
60, 50, 55, 62.5, 42.5, 65, 67.5, 57.5, 60, 52.5
Obtain Mean, Median and Mode.
- (e) Answer the questions using following frequency distribution :

Daily Wages (in Rs.)	Below 70	71-80	81-90	91-100	101-110	111-120
No. of Workers	400	650	830	900	300	220

- (i) Obtain Class Mark of Fourth Class.
- (ii) Obtain Class Boundaries of Third Class.
- (iii) State the type of Classification.
- (iv) Obtain Class-width of Second Class.
- (v) Find number of workers having daily wages less than 100.

Q.6) Attempt any three of the following :

[5x3=15]

- (a) Obtain Standard Deviation (S.D.) and Coefficient of Variation (C.V.) for the following data :
36, 30, 50, 20, 44
- (b) Draw histogram for the following frequency distribution :

Height (in cms.)	140-145	145-150	150-155	155-160	160-165	165-170	170-175
No. of Students	20	50	80	200	150	60	40

- (c) Obtain Mode for the following frequency distribution :

Age (in years)	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80
No. of Persons	3	7	14	16	8	2

- (d) Obtain Rank Correlation Coefficient for the ranks given by two judges in a contest :

Ranks by Judge 'A'	8	6	3	2	5	4	1	7
Ranks by Judge 'B'	7	8	5	3	6	2	1	4

- (e) Given : $\Sigma p_1q_0 = 1518$, $\Sigma p_0q_0 = 996$,

$$\Sigma p_1q_1 = 1336, \Sigma p_0q_1 = 877$$

Compute Laspeyre's, Paasche's and Fisher's Price Index Number.

Q.7) Attempt any one of the following :

[8x1=08]

- (a) Calculate Karl-Pearson's Coefficient of Correlation from the following data :

Sale	28	45	40	38	35	33	40	32	36	33
Profit	23	34	33	34	30	26	28	31	36	35

- (b) (i) Given : $\bar{X} = 13$, $\bar{Y} = 27$, $\sigma_x = 1.5$, $\sigma_y = 2$, $r = -0.6$.

Find the line of regression Y on X.

- (ii) Obtain variance for the following frequency distribution :

Class	44-46	46-48	48-50	50-52	52-54
Frequency	3	24	27	21	5

Total No. of Questions : 7]

[Total No. of Printed Pages : 4

[4069]-104

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (3) कॅल्कुलेटर वापरण्यास परवानगी आहे.
- (4) दोन्ही विभाग एकाच उत्तरपत्रिकेत सोडवावेत.
- (5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

विभाग - १

प्र.1) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा :

[2x4=08]

- (अ) उदाहरणासह स्पष्ट करा : लाभांश
- (ब) रु. ५,००० रकमेचे द.सा.द.शे. ६.५ दराने ३ वर्षांचे सरळ व्याज काढा.
- (क) उदाहरणासह स्पष्ट करा : उपसंच
- (ड) खालील असमीकरणाने सिद्ध होणारे क्षेत्र दाखवा : $6x + 3y \leq 24$.
- (इ) जर $f(x) = x^2 - 2$, तर $f(2) + f(-2)$ ची किंमत काढा.
- (फ) जर $A = \begin{bmatrix} 1 & 3 \\ -2 & 1 \end{bmatrix}$, तर $5A$ ची किंमत काढा.

प्र.2) पुढीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा :

[5x3=15]

- (अ) रक्कम रु. २,०००चे द.सा.द.शे. १४% दराने होणारे तीन वर्षांचे चक्रवाढ व्याज काढा. (व्याज आकारणी अर्धवार्षिक)
- (ब) रु. ५०,००० चार वर्ष कालावधीसाठी ५% दराने कर्जावू घेतलेत. जर व्याज आकारणी प्रत्येक वर्षारंभीच्या शिल्लकीवर केली जात असेल, तर मासिक हप्ता किती होईल ते काढा.

$$[(1.05)^4 = 1.2155]$$

(क) कोणती गुंतवणूक फायदेशीर ते काढा :

१२% रु. १४० किंवा १५% रु. १६०

(ड) खालील बंधनयुक्त प्रश्न (L.P.P.) आलेखाच्या सहाय्याने सोडवा :

$$Z = 20x + 30y \text{ जास्तीत असेल जेव्हा;}$$

$$3x + 2y \leq 24$$

$$2x + 4y \leq 28$$

$$x, y \geq 0$$

(इ) पुढील सारणीसाठी सारणिक काढा :

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 1 & 2 & 3 \\ -1 & 1 & -1 \end{bmatrix}$$

प्र.3) पुढीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा :

[5x3=15]

(अ) किती मुद्दलाची द.सा.द.शे. ५ दराने (सरळ व्याज) ३.५ वर्षात रु. ४,२३० रास होईल ते काढा.

(ब) संलग्न सारणी (adjoint) पद्धतीने पुढील सारणीचा सारणीव्यस्त काढा :

$$A = \begin{bmatrix} 3 & -1 \\ 5 & -2 \end{bmatrix}$$

(क) सोडवा :

$$\lim_{x \rightarrow 3} \frac{(x^2 - 5x + 6)}{(x - 3)}$$

(ड) जर $y = (3x^3 + 5x)x$, तर $\frac{dy}{dx}$ काढा.

(इ) पुढे दिलेल्या प्रत्येक फलासाठी (function) आवाका संच (Range Set) काढा :

(i) $f(x) = 5x - 1$ करिता $2 \leq x \leq 6$

(ii) $f(x) = 3^x + x$ करिता $x = 0, 1$

विभाग - २

प्र.4) पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

[2x2=04]

(अ) पुनः समावेशाशिवाय असणारी सरळ सादृच्छिक नमूना पद्धतीचे व्यवहारातील एक उदाहरण द्या.

(ब) पुढे दिलेल्या माहितीवरून आवाका व आवाक्याचा सहगुणक काढा :

५९, ४३, ६८, ९५, ९७, ४०, १००, ८५

- (क) ऋण सहसंबंधाची उदाहरणासहित व्याख्या लिहा.
 (ड) बहुलक (Mode)चे कोणतेही दोन गुण लिहा.

प्र.5) पुढीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा : [5x3=15]

- (अ) पद्धतशीर नमूना निवड पद्धत (Systematic Random Sampling) स्पष्ट करा.
 (ब) निर्देशांकाचे उपयोग लिहा.
 (क) संख्याशास्त्राचे खालील क्षेत्रामध्ये असलेले महत्त्व स्पष्ट करा :
 (i) अर्थशास्त्र
 (ii) व्यवस्थापन शास्त्र
 (ड) १० विद्यार्थांचे वजने (कि.ग्रॅ.) पुढीलप्रमाणे आहेत :
 ६०, ५०, ५५, ६२.५, ४२.५, ६५, ६७.५, ५७.५, ६०, ६२.५
 वरील माहितीसाठी मध्य, मध्यगा व बहुलक काढा.
 (इ) पुढे दिलेल्या वारंवारिता सारणीवरून खालील प्रश्नांचे उत्तरे लिहा :

दैनिक पगार (रु.)	७०	७१-८०	८१-९०	९१-१००	१०१-११०	१११-१२०
कामगारांची संख्या	४००	६५०	८३०	९००	३००	२२०

- (i) चौथ्या वर्गाचा वर्गमध्य काढा.
 (ii) तिसऱ्या वर्गाची वाढीव वर्गमर्यादा लिहा.
 (iii) वर्गीकरणाची पद्धत कोणती ते लिहा.
 (iv) दुसऱ्या वर्गाचा वर्गांतर लिहा.
 (v) किती कामगारांचा दैनिक पगार रु. १०० पेक्षा कमी आहे.

प्र.6) पुढीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा : [5x3=15]

- (अ) पुढे दिलेल्या माहितीसाठी प्रमाणित विचलन व विचलनाचा सहगुणक काढा :
 ३६, ३०, ५०, २०, ४४
 (ब) पुढे दिलेल्या वारंवारिता सारणीसाठी स्तंभालेख काढा :

उंची (से.मी.)	१४०-१४५	१४५-१५०	१५०-१५५	१५५-१६०	१६०-१६५	१६५-१७०	१७०-१७५
विद्यार्थी संख्या	२०	५०	८०	२००	१५०	६०	४०

(क) पुढे दिलेल्या वारंवारिता सारणीसाठी बहुलक काढा :

वय (वर्षामध्ये)	२०-३०	३०-४०	४०-५०	५०-६०	६०-७०	७०-८०
व्यक्तीची संख्या	३	७	१४	१६	८	२

(ड) पुढे दिलेल्या माहितीसाठी प्राप्तांकाचा सहसंबंध सहगुणक दोन परीक्षकांनी दिलेल्या प्राप्तांकावरून काढा :

परीक्षक 'अ'चा प्राप्तांक	८	६	३	२	५	४	१	७
परीक्षक 'ब'चा प्राप्तांक	७	८	५	३	६	२	१	४

(इ) पुढे दिलेल्या माहितीवरून लासपेअरचा, पाश्चेचा व फिशरचा किंमत निर्देशांक काढा :

$$\Sigma p_1 q_0 = 1518, \Sigma p_0 q_0 = 996,$$

$$\Sigma p_1 q_1 = 1336, \Sigma p_0 q_1 = 877$$

प्र.7) पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा :

[8x1=08]

(अ) पुढे दिलेल्या माहितीवरून कार्ल-पिअर्सनचा सहसंबंध सहगुणक काढा :

विक्री	२८	४५	४०	३८	३५	३३	४०	३२	३६	३३
नफा	२३	३४	३३	३४	३०	२६	२८	३१	३६	३५

(ब) (i) पुढे दिलेल्या माहितीवरून Y ची X वरील समाश्रेयण रेषा काढा :

$$\bar{X} = 13, \bar{Y} = 27, \sigma_x = 1.5, \sigma_y = 2, r = -0.6$$

(ii) पुढे दिलेल्या वारंवारिता सारणीवरून प्रचलन काढा :

वर्ग	४४-४६	४६-४८	४८-५०	५०-५२	५२-५४
वारंवारिता	३	२४	२७	२१	५

Total No. of Questions : 6]

[Total No. of Printed Pages : 3

[4069]-105

F. Y. B. Com. Examination - 2011

COMPUTER CONCEPT AND PROGRAMMING

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.
- (2) Figures to the right indicate full marks.
- (3) Both the sections should be written in the same answer-book.

SECTION - I

Q.1) Attempt any four of the following : **[4x2=08]**

- (a) What is Software ? Write its types.
- (b) Give name of the Website which is related to Commerce.
- (c) Explain RAM (Random Access Memory).
- (d) Define 'Moving' and 'Copying'.
- (e) What is www (world wide web) ?
- (f) What is a Spreadsheet ? State the use of Spreadsheet.

Q.2) Attempt any four of the following : **[4x4=16]**

- (a) What is DOS ? Write limitation of DOS.
- (b) Explain Control Panel used in Windows O.S.
- (c) Explain 'Hard Disk is a Secondary Storage Device'.
- (d) How to use 'Find' and 'Replace' in a File ?
- (e) What is Internet ? Explain Web Browsers.
- (f) What is Electronic Data Interchange (EDI) ? What is benefits of EDI ?

Q.3) Attempt **any four** of the following : **[4x4=16]**

- (a) What is Scanner ? Explain its purpose.
- (b) Write following definitions :
 - (i) Desk Top
 - (ii) Menu Item
- (c) Explain different generations of Computer.
- (d) What is meant by External Storage Devices ? Explain any one.
- (e) Explain how to use Wild Character for Searching File and Folder ?
- (f) Write short note on Power Point Presentation.

SECTION - II

Q.4) Attempt **any four** of the following : **[4x2=08]**

- (a) Define Asset and Liabilities.
- (b) Explain Configuring the Invoice.
- (c) What is Journal Voucher ?
- (d) Explain Assessable Value.
- (e) What is Order Processing ?
- (f) What are important key used in Tally ?

Q.5) Attempt **any four** of the following : **[4x4=16]**

- (a) Give short note on VAT Computation and VAT Return.
- (b) How to Configure a Company ? Explain.
- (c) What are advantages of Computerized Accounting ?
- (d) Explain different Heads of Organising Account.
- (e) Explain Application of Tally and its uses.
- (f) Explain 'How to Classify Debtors ?'

Q.6) Attempt **any four** of the following :

[4x4=16]

- (a) Explain Profit and Loss Account.
 - (b) Explain POS Invoice and Delivery Note.
 - (c) Write short notes :
 - (i) Capital
 - (ii) Courses
 - (d) What is VAT Bill ? Explain VAT Computation.
 - (e) Explain Balance Sheet with example.
 - (f) Explain Trading Account and Profit and Loss Account in Tally.
-

Total No. of Questions : 6]

[Total No. of Printed Pages : 3

[4069]-105

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (3) दोन्ही विभाग एकाच उत्तरपत्रिकेत सोडवावेत.

विभाग - १

प्र.1) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा :

[4x2=08]

- (अ) सॉफ्टवेअर म्हणजे काय ? त्याचे प्रकार कोणते ?
- (ब) कोणत्याही दोन वेबसाइट ज्या वाणिज्य शाखेशी निगडीत आहेत त्यांची नावे लिहा.
- (क) RAM स्पष्ट करा.
- (ड) Moving व Copyingची व्याख्या लिहा.
- (इ) वर्ल्ड वाइड वेब (www) म्हणजे काय ?
- (फ) स्प्रेडशीट (Spreadsheet) म्हणजे काय ? त्याचे उपयोग सांगा.

प्र.2) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा :

[4x4=16]

- (अ) DOS म्हणजे काय ? त्याच्या मर्यादा लिहा.
- (ब) विंडोज वापर प्रणालीमधील कन्ट्रोल पॅनलचा वापर सांगा.
- (क) 'हार्ड डिस्क' हे बाह्य स्मरणकोशिका असे स्पष्टीकरण लिहा.
- (ड) फाइलमध्ये 'फाईंड' (Find) व 'रिप्लेस' (Replace)चा वापर कसा करतात हे लिहा.
- (इ) इंटरनेट म्हणजे काय ? वेब ब्राऊजर्स (Web Browsers) स्पष्ट करा.
- (फ) 'इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंज' म्हणजे काय ? त्याचे उपयोग सांगा.

[4069]-105

5

P.T.O.

प्र.3) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा :

[4x4=16]

- (अ) Scanner म्हणजे काय ? त्याचा उद्देश लिहा.
- (ब) खालील व्याख्या लिहा :
 - (i) डेस्क टॉप (Desk Top)
 - (ii) मेनू आइटम (Menu Item)
- (क) वेगवेगळ्या पिढीच्या संगणकाचे विवरण करा.
- (ड) बाह्य स्मरणकोशिका म्हणजे काय ? कोणतेही एक स्पष्ट करा.
- (इ) फाइल व फोल्डरमध्ये वाइल्ड कॅरेक्टर (Wild Character)चा उपयोग शोधणासाठी कसा करतात ते स्पष्ट करा.
- (फ) पावर पॉइंटची थोडक्यात व्याख्या लिहा.

विभाग - २

प्र.4) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा :

[4x2=08]

- (अ) 'मालमत्ता' व 'देयता'ची व्याख्या लिहा.
- (ब) Configuring the Invoice स्पष्ट करा.
- (क) 'जरनल व्हाउचर' म्हणजे काय ?
- (ड) Assessable Value स्पष्ट करा.
- (इ) ऑर्डर प्रोसेसिंग (Order Processing) म्हणजे काय ?
- (फ) टॅली या संगणक प्रणालीचे महत्त्वाची बटने (Keys) कोणती ?

प्र.5) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा : [4x4=16]

- (अ) VAT Computation व VAT Return यांची थोडक्यात स्पष्टता करा.
- (ब) कंपनी Contigure कशी करतात ? स्पष्ट करा.
- (क) संगणकीय जमाखर्च (Computerised Accounting)चे फायदे कोणते ते लिहा.
- (ड) टॅलीमध्ये जमाखर्च (Account) संघटन करण्यासाठी लागणाऱ्या विविध प्रकारांचे स्पष्टीकरण लिहा.
- (इ) टॅली या संगणक प्रणालीचे कार्य व उपयुक्तता स्पष्ट करा.
- (फ) डेबिटर (Debitors)चे वर्गीकरण कसे करतात ते लिहा.

प्र.6) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा : [4x4=16]

- (अ) प्रॉफिट व लॉस अकाऊंटचे स्पष्टीकरण द्या.
- (ब) पॉस इन्वॉइस (POS Invoice) व डिलिवरी नोट (Delivery Note) स्पष्ट करा.
- (क) खालील व्याख्या द्या :
 - (i) कॅपिटल (Capital)
 - (ii) कॉर्सेस (Courses)
- (ड) VAT Bill म्हणजे काय ? VAT Computation स्पष्ट करा.
- (इ) बॅलॅन्सशीटचे उदाहरणासह स्पष्टीकरण करा.
- (फ) टॅलीमध्ये ट्रेडिंग अकाऊंट (Trading Account) व प्रॉफिट आणि लॉस अकाऊंट (Profit and Loss Account) कसे तयार करतात ते लिहा.

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-106

F. Y. B. Com. Examination - 2011

COMMERCIAL GEOGRAPHY

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
- (2) *Neat diagrams must be drawn wherever necessary.*
- (3) *Use of map and stencil is allowed.*

Q.1) Answer the following upto 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) Define Commercial Geography.
- (2) Write any two names of Primary Activities.
- (3) What is Cultural Environment ?
- (4) Give the two uses of Resources.
- (5) State any two examples of Non-renewable Resources.
- (6) Give the two names of trees in Monsoon Forests.
- (7) State two characteristics of Equatorial Forests.
- (8) What is Tidal Energy ?
- (9) Define Shifting Cultivation.
- (10) What is Age Structure ?
- (11) What is Over-population ?
- (12) Who Postulate the Theory of Industrial Location ?
- (13) Write two types of Transportation.

Q.2) Answer the following upto 50 words each : (Any Two) [10]

- (a) Regional Approach
- (b) Secondary Activities
- (c) Characteristics of Coniferous Forests
- (d) Distribution of Cotton Textile Industry in India

Q.3) Answer the following upto 150 words each : (Any Two) [20]

- (a) Describe the merits and demerits of Road Transportation.
- (b) Describe in detail of Intensive Subsistence Farming.
- (c) Engineering Industry in India
- (d) Dot Method

Q.4) Answer the following upto 300 words each : (Any Two) [30]

- (a) Explain the factors of Cultural Environment.
- (b) Write the Population Distribution in India.
- (c) Explain the role of Agriculture in Indian Economy.
- (d) Explain in detail Geographical Factors affecting on International Trades.

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-106

मराठी रूपांतर

व्यापारी भूगोल

(नवीन २००८ अभ्यासक्रम)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
- (2) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
- (3) नकाशा स्टेन्सील्स वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दहा)

[20]

- (1) व्यापारी भूगोलाची व्याख्या लिहा.
- (2) प्राथमिक श्रेणीच्या दोन व्यवसायांची नावे लिहा.
- (3) सांस्कृतिक पर्यावरण म्हणजे काय ?
- (4) साधनसंपत्तीचे दोन उपयोग लिहा.
- (5) अक्षय साधनसंपदेची दोन उदाहरणे लिहा.
- (6) मान्सून अरण्यातील दोन वृक्षांची नावे लिहा.
- (7) विषुववृत्तीय अरण्यांची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- (8) भरती ऊर्जा म्हणजे काय ?
- (9) स्थलांतरीत शेतीची व्याख्या लिहा.
- (10) वय संरचना म्हणजे काय ?
- (11) अतिरिक्त लोकसंख्या म्हणजे काय ?
- (12) उद्योगधंद्याच्या स्थानिकीकरणाचा सिद्धांत कोणी मांडला ?
- (13) वाहतुकीचे दोन प्रकार सांगा.

[4069]-106

3

P.T.O.

प्र.2) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दोन) [10]

- (अ) प्रादेशिक पद्धती
- (ब) द्वितीय श्रेणीचे व्यवसाय
- (क) सूचिपर्णी अरण्यांची वैशिष्ट्ये
- (ड) भारतातील सुती कापड उद्योगाचे वितरण

प्र.3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दोन) [20]

- (अ) रस्ते वाहतुकीचे फायदे व तोटे वर्णन करा.
- (ब) सखोल उदरनिर्वाहक शेतीचे सविस्तर वर्णन करा.
- (क) भारतातील यांत्रिकी उद्योग
- (ड) टिंब पद्धती

प्र.4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दोन) [30]

- (अ) सांस्कृतिक पर्यावरणाचे घटक स्पष्ट करा.
- (ब) भारतातील लोकसंख्येचे वितरण लिहा.
- (क) भारतीय अर्थव्यवस्थेत शेतीची भूमिका स्पष्ट करा.
- (ड) आंतरराष्ट्रीय व्यापारावर परिणाम करणारे भौगोलिक घटक सविस्तर लिहा.

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-107

F. Y. B. Com. Examination - 2011

CO-OPERATION

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
 - (2) *Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Explain in detail the Fundamental Principles of Co-operation. **[16]**

Q.2) What is Co-operation ? Explain nature and scope of Co-operation. **[16]**

OR

Q.2) State the recommendations of Machlegan Committee. Evaluate its impact on Co-operative Movement in India. **[16]**

Q.3) (A) State the Deficiencies of Leadership in Co-operative Movement in India. **[08]**

(B) Explain the duties of Promotor of Co-operative Society. **[08]**

OR

Q.3) (A) Distinguish between Agricultural and Non-agricultural Co-operative Society. **[08]**

(B) Explain the powers of District Registrar of Co-operative Society. **[08]**

Q.4) Explain in detail the Legal Procedure of Amendment of Bye-laws of Co-operative Society. **[16]**

Q.5) Write short notes : (Any Two)

[16]

- (a) Weaker Sections Co-operatives
 - (b) Types of Amendments of Bye-laws
 - (c) Promotion Procedure of Co-operative Society
 - (d) Laws relating to Primary Agricultural Co-operative Credit Society
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-107

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) सहकाराची मूलभूत तत्त्वे सविस्तर स्पष्ट करा. [16]

प्र.2) सहकार म्हणजे काय ? सहकाराचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. [16]

किंवा

प्र.2) मॅक्लेगन समितीच्या शिफारशी सांगा. भारतातील सहकारी चळवळीवरील त्यांच्या प्रभावाचे मूल्यमापन करा. [16]

प्र.3) (अ) भारतातील सहकारी चळवळीमधील नेतृत्वाच्या उणीवा सांगा. [08]

(ब) सहकारी संस्थेच्या प्रवर्तकाची कर्तव्ये स्पष्ट करा. [08]

किंवा

प्र.3) (अ) कृषी आणि बिगर कृषी सहकारी संस्थेमधील फरक स्पष्ट करा. [08]

(ब) जिल्हा सहकारी संस्था निबंधकाचे अधिकार स्पष्ट करा. [08]

प्र.4) सहकारी संस्थेच्या उपविधीची दुरुस्तीची पद्धती सविस्तर स्पष्ट करा. [16]

प्र.5) थोडक्यात टिपा लिहा : (कोणत्याही दोन)

[16]

- (अ) दुर्बल घटकांच्या सहकारी संस्था
 - (ब) उपविधीच्या दुरुस्तीच्या पद्धती
 - (क) सहकारी संस्थेची प्रवर्तन प्रक्रिया
 - (ड) प्राथमिक शेती सहकारी पतसंस्था संबंधी कायदे
-

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-108

F. Y. B. Com. Examination - 2011

DEFENCE BUDGETING, FINANCE AND MANAGEMENT

PAPER - I

DEFENCE ORGANISATION AND MANAGEMENT IN INDIA

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
- (2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) Write any two responsibilities of Indian Armed Forces.
- (2) What are the functions of Territorial Army ?
- (3) Define Intelligence.
- (4) What are the functions of CRPF ?
- (5) Where the Eastern Command of Indian Army is located ?
- (6) Write the full form of AEC.
- (7) Write any two aims of India's Security Policy.
- (8) Where is the Headquarters of HAL situated ?
- (9) State the aims of N.C.C.
- (10) State any two limitations of Indian Navy.
- (11) What do you mean by Management Control ?
- (12) Define Logistics.
- (13) What do you mean by Defence Budgeting ?

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Two) [10]

- (a) Explain the limitations of Indian Air Force.
- (b) State the role of Armored Corps during War.
- (c) Write a note on the Principles of Intelligence.
- (d) Explain the role of N.C.C. in Nation Building.

Q.3) Answer in 150 words each : (Any Two) [20]

- (a) What are the functions of Signal Corps during War ? Explain.
- (b) Write a note on the various types of Ships in Indian Navy.
- (c) Explain Development of the Indian Air Force after Independence.
- (d) Write a note on the Organisation of Indian Army.

Q.4) Answer in 300 words each : (Any Two) [30]

- (a) Examine the role of Indian Armed Forces in Disaster Management.
- (b) What are the principles of Defence Organisation ? Explain.
- (c) Discuss the role of Indian Air Force in India-Pakistan War in 1971.
- (d) Explain the Powers of President in relation to Armed Forces.

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-108

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे द्या : (कोणतेही दहा)

[20]

- (1) भारतीय सशस्त्र सेनादलाच्या कोणत्याही दोन जबाबदाऱ्या नमूद करा.
- (2) प्रादेशिक सेनेच्या जबाबदाऱ्या (Functions) कोणती ?
- (3) इन्टेलिजन्सची व्याख्या द्या.
- (4) 'सी.आर.पी.एफ.'ची कार्ये कोणती ?
- (5) भारतीय स्थळसेनेचे ईस्टर्न कमान्ड कोठे आहे ?
- (6) ए.इ.सी.चे पूर्ण स्वरूप लिहा.
- (7) भारताच्या सुरक्षा धोरणाचे कोणतेही दोन उद्दिष्टे लिहा.
- (8) एच.ए.एल.ची प्रमुख शाखा कोठे आहे ?
- (9) राष्ट्रीय छात्रसेनेचे हेतू लिहा.
- (10) भारतीय नौदलाच्या दोन मर्यादा लिहा.
- (11) व्यवस्थापनाचे नियंत्रण म्हणजे काय ?
- (12) पुरवठा व्यवस्थापन व्याख्या द्या.
- (13) संरक्षण अंदाजपत्रक म्हणजे काय ?

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे द्या : (कोणतेही दोन) [10]

- (अ) भारतीय हवाईदलाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
- (ब) युद्धकाळातील आरमोर्ड क्रॉप्सची (Armored Corps) भूमिका थोडक्यात लिहा.
- (क) 'इन्टेलिजन्सची तत्त्वे' यावर टिपण लिहा.
- (ड) राष्ट्रबांधणीतील राष्ट्रीय छात्रसेनेची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे द्या : (कोणतेही दोन) [20]

- (अ) युद्धकाळातील सिग्नल क्रॉप्सची कार्ये कोणती ? ते स्पष्ट करा.
- (ब) भारतीय नौदलातील विविध प्रकारची जहाजे यावर टिपण लिहा.
- (क) स्वातंत्र्यानंतर भारतीय हवाईदलाचा झालेला विकास स्पष्ट करा.
- (ड) 'भारतीय स्थळसेनेचे संघटन' यावर टिपण लिहा.

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे द्या : (कोणतेही दोन) [30]

- (अ) आपत्ती व्यवस्थापनातील भारताच्या सशस्त्र सेनादलाच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
- (ब) संरक्षण संघटनाची तत्त्वे कोणती ? स्पष्ट करा.
- (क) १९७१च्या भारत-पाक युद्धातील भारताच्या हवाईदलाने निभावलेल्या भूमिकेबाबत चर्चा करा.
- (ड) सशस्त्र सेनादलाच्या संदर्भातील राष्ट्रपतीचे अधिकार स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-109

F. Y. B. Com. Examination - 2011

BANKING AND FINANCE

(FUNDAMENTALS OF BANKING)

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
- (2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) What is meant by Bank ? Explain the Evolution of Banking in India. **[16]**

Q.2) Explain the Procedure of Opening the Bank Account. **[16]**

OR

Q.2) Explain the Methods of Remittance. **[16]**

Q.3) (A) Explain the Effects of Endorsement. **[08]**

(B) Explain the need and importance of Technology in Banking. **[08]**

OR

Q.3) (A) Explain the Primary Functions of Commercial Banks. **[08]**

(B) Explain the Balance Sheet of Commercial Banks. **[08]**

Q.4) What is Credit Creation ? Explain the Multiple Credit Creation by Commercial Banks and its limitations. **[16]**

Q.5) Write short notes : (Any Two)

[16]

- (a) Types of Cheques
 - (b) Liquidity and Profitability
 - (c) Types of Endorsement
 - (d) Core-Banking
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-109

मराठी रूपांतर

बँक व्यवसाय आणि वित्तपुखटा

(बँक व्यवसायाची मूलतत्त्वे)

(नवीन २००८ पॅटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) बँक म्हणजे काय ? भारतातील बँक व्यवसायाची उत्क्रांती सविस्तर स्पष्ट करा. [16]

प्र.2) बँक खाते उघडण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा. [16]

किंवा

प्र.2) पैसे पाठविण्याच्या पद्धती सविस्तर स्पष्ट करा. [16]

प्र.3) (अ) पृष्ठांकनाचे परिणाम स्पष्ट करा. [08]

(ब) बँक व्यवसायातील आधुनिक तंत्रज्ञानाची गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा. [08]

किंवा

प्र.3) (अ) व्यापारी बँकांची प्राथमिक कार्ये स्पष्ट करा. [08]

(ब) व्यापारी बँकांचा ताळेबंद स्पष्ट करा. [08]

प्र.4) पतनिर्मिती म्हणजे काय ? व्यापारी बँकांची बहुगुणित पतनिर्मितीची प्रक्रिया व मर्यादा स्पष्ट करा. [16]

[4069]-109

3

P.T.O.

प्र.5) टिपा लिहा : (कोणत्याही दोन)

[16]

- (अ) धनादेशाचे प्रकार
 - (ब) रोखता आणि लाभप्रदता
 - (क) पृष्ठांकनाचे प्रकार
 - (ड) कोर-बँकिंग
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-110

F. Y. B. Com. Examination - 2011

MANAGERIAL ECONOMICS

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
 - (2) *Figures to the right indicate full marks.*
 - (3) *Draw neat diagrams wherever necessary.*
-
-

Q.1) Define Managerial Economics. Explain characteristics and scope of Managerial Economics. **[16]**

Q.2) What is Price Elasticity of Demand ? Explain various methods of Measurement of Price Elasticity of Demand. **[16]**

OR

Q.2) What is Business Forecasting ? Explain Intentionous Survey Method of Business Forecasting. **[16]**

Q.3) (A) What is Cross-elasticity of Demand ? **[08]**

(B) Explain the relationship between AC and MC. **[08]**

OR

Q.3) (A) Explain Concept of 'Average Rate of Returns'. **[08]**

(B) Explain Modernization Decision for Investment. **[08]**

Q.4) What are MNCs ? Explain the role played by MNCs in the Development of Indian Economy. **[16]**

Q.5) Write short notes : (Any Two)

[16]

- (a) Exceptions to the Law of Demand
 - (b) Acquisition
 - (c) Income Elasticity of Demand
 - (d) 'Profit Maximisation Objective' of the Firm
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-110

मराठी रूपांतर
व्यवस्थापकीय अर्थशास्त्र
(नवीन २००८ पॅटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (3) आवश्यक तिथे सुबक आकृत्या काढा.
- (4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) व्यवस्थापकीय अर्थशास्त्राची व्याख्या लिहा. व्यवस्थापकीय अर्थशास्त्राची वैशिष्ट्ये व व्याप्ती लिहा. [16]

प्र.2) मागणीची किंमत लवचिकता म्हणजे काय ? मागणीची किंमत लवचिकता मोजण्याच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा. [16]

किंवा

प्र.2) व्यवसायाचे पूर्वानुमान म्हणजे काय ? व्यवसाय पूर्वानुमानासाठी 'सहेतूक सर्वेक्षण पद्धती' स्पष्ट करा. [16]

प्र.3) (अ) मागणीची छेदक लवचिकता म्हणजे काय ? [08]

(ब) सरासरी खर्च व सीमान्त खर्च यातील संबंध स्पष्ट करा. [08]

किंवा

प्र.3) (अ) 'सरासरी परतावा दर' स्पष्ट करा. [08]

(ब) गुंतवणूक संदर्भात 'आधुनिकीकरणाचा निर्णय' स्पष्ट करा. [08]

[4069]-110

3

P.T.O.

प्र.4) 'आंतरराष्ट्रीय व्यवसाय संस्था' म्हणजे काय ? भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या विकासात आंतरराष्ट्रीय व्यवसाय संस्थांचे योगदान स्पष्ट करा. [16]

प्र.5) टिपा लिहा : (कोणत्याही दोन) [16]

(अ) मागणीच्या नियमाचे अपवाद

(ब) सामीलीकरण

(क) मागणीची उत्पन्न लवचिकता

(ड) व्यवसाय संस्थेचे 'नफा महत्तमीकरण' उद्दिष्ट

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-111

F. Y. B. Com. Examination - 2011

OFFICE MANAGEMENT AND SECRETARIAL PROCEDURES

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

(1) *All questions are compulsory.*

(2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) What do you mean by Flow of Work ? Explain difficulties in Flow of Work and state the measures to improve the Flow of Work. [16]

Q.2) Define the term Communication. Explain elements and significance of Office Communication. [16]

OR

Q.2) Define Filing. State the importance of Ideal Filing System and explain Modern Methods of Filing. [16]

Q.3) (A) State the functions of Office Manager. [08]

(B) Explain the role of Company Secretary. [08]

OR

Q.3) (A) State Essentials of Writing Minutes of Meeting. [08]

(B) Explain the Feasibility of Office Automation. [08]

Q.4) Explain Office Manual. Explain the types and advantages of Office Manual. [16]

Q.5) Write short notes : (Any Two)

[16]

- (a) Confidential Report
 - (b) Objectives of Public Relations
 - (c) Computerisation of Office Activities
 - (d) Advantages of Office Forms
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-111

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

प्र.1) कार्यप्रवाह म्हणजे काय ? कार्यप्रवाहातील अडथळे स्पष्ट करून कार्यप्रवाह सुधारण्यासाठी उपाय सांगा. [16]

प्र.2) संज्ञापन म्हणजे काय ? कार्यालय संज्ञापनाचे घटक व महत्त्व स्पष्ट करा. [16]

किंवा

प्र.2) नस्तीकरण म्हणजे काय ? आदर्श नस्तीकरणाचे महत्त्व सांगून नस्तीकरणाच्या आधुनिक पद्धती स्पष्ट करा. [16]

प्र.3) (अ) कार्यालय व्यवस्थापकाची कार्ये स्पष्ट करा. [08]

(ब) कंपनी चिटणीसाची भूमिका स्पष्ट करा. [08]

किंवा

प्र.3) (अ) सभेच्या इतिवृत्तातील आवश्यक बाबी कोणत्या ते सांगा. [08]

(ब) कार्यालय स्वयंचलीकरणाची व्यवहार्यता स्पष्ट करा. [08]

प्र.4) कार्यालयीन माहिती पुस्तिका स्पष्ट करा. कार्यालयीन माहिती पुस्तिकेचे विविध प्रकार आणि फायदे स्पष्ट करा. [16]

प्र.5) टिपा लिहा : (कोणत्याही दोन)

[16]

- (अ) गोपनीय अहवाल
 - (ब) जनसंपर्काचे उद्देश
 - (क) कार्यालयीन कामकाजाचे संगणीकरण
 - (ड) कार्यालय प्रपत्रांचे फायदे
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-112

F. Y. B. Com. Examination - 2011

ESSENTIALS OF E-COMMERCE

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.
- (2) Figures to the right indicate full marks.
- (3) Give illustrations wherever necessary.

Q.1) Discuss problems and opportunities in E-commerce in India. **[16]**

Q.2) Explain different types of E-commerce with suitable example. **[16]**

OR

Q.2) Define E-finance. Distinguish between Traditional Banking and E-banking. **[16]**

Q.3) (A) Define Internet. Explain procedure of opening E-mail Account on Internet. **[08]**

(B) What is Digital Economy ? Explain characteristics of Digital Economy. **[08]**

OR

Q.3) (A) Explain briefly the Security Issues related to E-commerce. **[08]**

(B) What are the importance of E-advertising ? Explain various means of Advertising. **[08]**

Q.4) Explain in detail Electronic Commerce Infrastructure. **[16]**

Q.5) Write short notes : (Any Two)

[16]

- (a) Domain Name System
 - (b) URL
 - (c) Smart Card
 - (d) On-line Advertising
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-113

F. Y. B. Com. Examination - 2011

CONSUMER PROTECTION AND BUSINESS ETHICS

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
- (2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) What is Consumer ? Explain Three Dimensional Concept of a Consumer. **[16]**

Q.2) Explain importance and functions of Consumer Movement. **[16]**

OR

Q.2) Explain Problems of Consumer related to Goods. **[16]**

Q.3) (A) Write note on 'Future of Consumer Movement of India'. **[08]**

(B) Explain features of Right to Information Act, 2005. **[08]**

OR

Q.3) (A) Explain Concept 'Consumer as a Capital'. **[08]**

(B) Explain features of Standards of Weight and Measures Act, 1976. **[08]**

Q.4) Explain provisions of Offences and Penalties under Standards of Weight and Measures Act, 1976. **[16]**

Q.5) Short notes : (Any Two)

[16]

- (a) Social Responsibilities of Business
 - (b) Rights of Consumers as regards Weights and Measures
 - (c) Scope of Right to Information Act
 - (d) Precautionary Measures for use of Medicines
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-113

मराठी रूपांतर

ग्राहक संरक्षण आणि व्यावसायिक नीतिमूल्ये

(नवीन २००८ पॅटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) 'ग्राहक' म्हणजे काय ? ग्राहकाची त्रिगुणात्मक संकल्पना स्पष्ट करा. [16]

प्र.2) ग्राहक चळवळीचे महत्त्व व कार्य स्पष्ट करा. [16]

किंवा

प्र.2) ग्राहकांच्या वस्तूविषयक समस्या स्पष्ट करा. [16]

प्र.3) (अ) 'भारतीय ग्राहक चळवळीचे भवितव्य' यावर टीप लिहा. [08]

(ब) माहिती अधिकार कायदा, २००५ची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [08]

किंवा

प्र.3) (अ) 'ग्राहक हे भांडवल आहे' - संकल्पना स्पष्ट करा. [08]

(ब) वजनमाप परिमाण कायदा, १९७६ची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [08]

प्र.4) वजनमाप परिमाण कायदा, १९७६नुसार वजनमापासंदर्भात घडणारे गुन्हे आणि त्यासंबंधी शिक्षेच्या तरतूदी स्पष्ट करा. [16]

[4069]-113

3

P.T.O.

प्र.5) टिपा लिहा : (कोणत्याही दोन)

[16]

- (अ) व्यवसायाच्या सामाजिक जबाबदाऱ्या
 - (ब) वजनमापासंदर्भातील ग्राहकांचे हक्क
 - (क) माहिती अधिकार कायद्याची व्याप्ती
 - (ड) औषधे वापराबाबत सावधगिरीचे उपाय
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-114

F. Y. B. Com. Examination - 2011

BUSINESS ENVIRONMENT AND ENTREPRENEURSHIP

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
- (2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) What do you mean by Entrepreneur ? Describe in detail the qualities of a Successful Entrepreneur. [16]

Q.2) Define the term Business Environment. Describe in detail the factors of Business Environment. [16]

OR

Q.2) What is Poverty ? Explain causes and remedies of Poverty. [16]

Q.3) (A) Distinguish between Entrepreneur and Non-entrepreneur. [08]

(B) Write a note on YASHADA. [08]

OR

Q.3) (A) Write a detail note on Entrepreneurship Development Institute of India (EDI). [08]

(B) Explain in detail the Entrepreneurship of Economic Theory. [08]

Q.4) Describe Entrepreneurial Career of Narayan R. Murthy. [16]

Q.5) Write short notes : (Any Two)

[16]

- (a) Habits of Entrepreneurs
 - (b) Economic Development and Industrialisation
 - (c) Maharashtra Centre for Entrepreneurship Development (MCED)
 - (d) Dynamics of Motivation
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-114

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न-पत्रिका पहावी.

प्र.1) उद्योजक यापासून आपणास काय अर्थबोध होतो ? यशस्वी उद्योजकाचे गुण सविस्तरपणे वर्णन करा. [16]

प्र.2) व्यावसायिक पर्यावरण या संज्ञेची व्याख्या द्या. व्यावसायिक पर्यावरणाच्या घटकांचे सविस्तरपणे वर्णन करा. [16]

किंवा

प्र.2) दारिद्र्य म्हणजे काय ? दारिद्र्याची कारणे आणि उपाययोजना विशद करा. [16]

प्र.3) (अ) उद्योजक आणि बिगर उद्योजक यामधील फरक स्पष्ट करा. [08]

(ब) यशदा (YASHADA) या संस्थेवर टीप लिहा. [08]

किंवा

प्र.3) (अ) भारतीय उद्योजकता विकास संस्था (EDI) यावर सविस्तर टीप लिहा. [08]

(ब) आर्थिक सिद्धांतातील उद्योजकता सविस्तरपणे स्पष्ट करा. [08]

प्र.4) नारायण आर. मूर्ती यांच्या उद्योजकीय कारकिर्दीचे वर्णन करा. [16]

प्र.5) टिपा लिहा : (कोणत्याही दोन)

[16]

- (अ) उद्योजकांच्या सवयी
 - (ब) आर्थिक विकास आणि औद्योगिकीकरण
 - (क) महाराष्ट्र उद्योजकता विकास केंद्र (MCED)
 - (ड) प्रेरणांचे चलनशास्त्र
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-115

F. Y. B. Com. Examination - 2011

INSURANCE AND TRANSPORT

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
- (2) Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Explain the Principles of Insurance. [16]

Q.2) "Transport helps in Market Expansion." Discuss. [16]

OR

Q.2) Explain the recent trends in the Development of Indian Tourism. [16]

Q.3) (A) State the functions of General Insurance. [08]

(B) State the Contribution of Goods Transport in Import and Export. [08]

OR

Q.3) (A) State the role of Insurance in Logistics. [08]

(B) Explain the role of Tourist Guide. [08]

Q.4) Explain the importance of various Modes of Transport. [16]

Q.5) Write short notes : (Any Two)

[16]

- (a) Hazards in Logistics
 - (b) Scope of General Insurance
 - (c) Tourism Promotion in India
 - (d) Need of Life Insurance
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-115

मराठी रूपांतर

विमा आणि वाहतुक

(नवीन २००८ पॅटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) विम्याची तत्त्वे स्पष्ट करा.

[16]

प्र.2) “वाहतुक ही बाजारपेठेच्या विस्तारास मदत करते.” चर्चा करा.

[16]

किंवा

प्र.2) भारतीय पर्यटन विकासातील आधुनिक प्रवाह स्पष्ट करा.

[16]

प्र.3) (अ) सर्वसाधारण विम्याची कार्ये सांगा.

[08]

(ब) आयात-निर्यातीतील माल वाहतुकीचे योगदान सांगा.

[08]

किंवा

प्र.3) (अ) लॉजिस्टिकमध्ये विम्याची भूमिका सांगा.

[08]

(ब) प्रवासी मार्गदर्शकाची भूमिका स्पष्ट करा.

[08]

प्र.4) वाहतुकीच्या विविध साधनांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

[16]

प्र.5) थोडक्यात टिपा लिहा : (कोणतेही दोन)

[16]

- (अ) लॉजिस्टिकमधील अडथळे
 - (ब) सर्वसाधारण विम्याची व्याप्ती
 - (क) भारतातील पर्यटनवृद्धी
 - (ड) आयुर्विम्याची गरज
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-116

F. Y. B. Com. Examination - 2011

MARKETING AND SALESMANSHIP

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
 - (2) *Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Define the term 'Marketing'. Explain the functions of Marketing. [16]

Q.2) Explain various Media used for Advertising. [16]

OR

Q.2) Explain the steps in Process of Selling. [16]

Q.3) (A) Describe the importance of Branding and Packaging in Marketing. [08]

(B) What is Rural Marketing ? Explain the importance of Rural Marketing. [08]

OR

Q.3) (A) Explain the importance of Marketing Organisation. [08]

(B) State the objectives and importance of Market Segmentation. [08]

Q.4) What is Sales Promotion Mix ? Describe various Sales Promotion Techniques. [16]

Q.5) Write notes on : (Any Two)

[16]

- (a) Price Mix
 - (b) Marketing Environment
 - (c) Senile Marketing
 - (d) E-Marketing
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-116

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) 'विपणन' या संज्ञेची व्याख्या द्या. विपणनाची कार्ये स्पष्ट करा. [16]

प्र.2) जाहिराती करिता वापरली जाणारी विविध माध्यमे स्पष्ट करा. [16]

किंवा

प्र.2) विक्रय प्रक्रियेतील टप्पे स्पष्ट करा. [16]

प्र.3) (अ) विपणनामध्ये मुद्रांकन व 'संवेष्टन' यांचे महत्त्व विशद करा. [08]

(ब) 'ग्रामीण विपणन' म्हणजे काय ? ग्रामीण विपणनाचे महत्त्व स्पष्ट करा. [08]

किंवा

प्र.3) (अ) विपणन संघटनेचे महत्त्व स्पष्ट करा. [08]

(ब) बाजारपेठ प्रभागीकरणाची उद्दिष्ट्ये व महत्त्व सांगा. [08]

प्र.4) 'विक्रयवृद्धी मिश्र' म्हणजे काय ? विक्रयवृद्धीची विविध तंत्रे विशद करा. [16]

प्र.5) टिपा लिहा : (कोणत्याही दोन)

[16]

- (अ) किंमत मिश्र
 - (ब) विपणन पर्यावरण
 - (क) बौद्धिक संभ्रमात पाडणारे विपणन
 - (ड) ई-विपणन
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-117

F. Y. B. Com. Examination - 2011

FOUNDATION COURSE IN COMMERCE

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
 - (2) Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Discuss in detail new trends in Banking Sector. **[16]**

Q.2) Explain the advantages and limitations of Partnership Firm. **[16]**

OR

Q.2) “Co-operative Sector plays an important role in the Era of Globalisation.”
Comment. **[16]**

Q.3) (A) Define Outsourcing. Discuss its advantages. **[08]**

(B) Discuss the features of Organised Market. **[08]**

OR

Q.3) (A) Explain the main recommendations of Malhotra Committee. **[08]**

(B) Discuss the History of Indian Stock Exchange. **[08]**

Q.4) Discuss the objectives and functions of Maharashtra Chamber of
Commerce, Industries and Agriculture, Mumbai. **[16]**

Q.5) Write short notes : (Any Two)

[16]

- (a) Current Foreign Policy of India
 - (b) Networking
 - (c) Future of Commodity Exchange in India
 - (d) Protection of Investors by SEBI
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-117

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) बँकिंग क्षेत्रातील नवीन प्रवाहांवर सविस्तर चर्चा करा. [16]

प्र.2) भागीदारी व्यवसायाचे लाभ आणि मर्यादा स्पष्ट करा. [16]

किंवा

प्र.2) “जागतिकीकरणाच्या कालखंडात सहकार क्षेत्र महत्त्वाची भूमिका बजावते.” टिपणी करा. [16]

प्र.3) (अ) आऊटसोर्सिंगची व्याख्या द्या. त्याचे फायदे सांगा. [08]

(ब) संघटित बाजाराच्या वैशिष्ट्यांबद्दल चर्चा करा. [08]

किंवा

प्र.3) (अ) मल्होत्रा समितीच्या महत्त्वाच्या शिफारशी स्पष्ट करा. [08]

(ब) भारतीय भाग बाजाराच्या इतिहासावर चर्चा करा. [08]

प्र.4) महाराष्ट्र चेंबर ऑफ कॉमर्स, इंडस्ट्रीज अँड ॲग्रिकल्चर, मुंबई यांची उद्दिष्टे आणि कार्ये यावर चर्चा करा. [16]

प्र.5) टिपा लिहा : (कोणत्याही दोन)

[16]

- (अ) भारताचे विद्यमान परकीय धोरण
 - (ब) नेटवर्किंग
 - (क) भारतातील वस्तू विनिमयाचे भवितव्य
 - (ड) सेबीकडून गुंतवणूकदारांचे संरक्षण
-

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 4

[4069]-118

F. Y. B. Com. Examination - 2011

PERSIAN GENERAL

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
 - (2) Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Define and illustrate any ten of the following

Q.2) Define any two of the following :

[10]

- (1) نظم
- (2) مثنوی
- (3) مرثیہ
- (4) رباعی

Q.3) (A) Reproduce in your own words of any one of the following :

[10]

- (1) حکایت ماہیِ خنثی
- (2) حکایت یوسف زلیخا
- (3) حکایت در توکل

(B) Write any one of the following :

[10]

- (1) Literary work of Iraj Mirza
- (2) Life sketch of Ghalib
- (3) Literary work of Saadi Shirazi

Q.4) (A) Explain any five couplets of the following in English, Urdu, Marathi or Persian :

[10]

- (1) سیردم بتو مایہ خویش را
تو دانی حسابِ کم و بیش را
- (2) خیالم سیرِ گلزار رخِ آن سیم تن دارد
نہ میل لالہ و ریحان، نہ گلگشت چمن دارد
- (3) دلم در عاشقی آوارہ شد آوارہ تر بادا
تم از بیدلی بیچارہ شد بیچارہ تر بادہ

- (4) این چهره زیبای تو رشک بتان آذاری
هر چند و صفت می کنم در حسن زان بالاتری
- (5) مرا به کار جهان هر گر القفات نبود
رُخ تو در نظر من چنین خوشش آراست
- (6) اگر بدل نه خلد هر چه از نظر گزرو
ز به روانی عمرے که سفر گزرد
- (7) صد قیامت بگداز تر و بهم آمیزند
تا خمیر دل هنگامه گزین تو شود

(B) Translate any two of the following passage into English, Urdu or Marathi :

[12]

- (1) آورده اند که سلمان فارسی رضی اللہ عنہ در شهری امیر بود و عادت و سیرت او در ایام امارت و رسم ولایت هیچ تفاوت نه کرده بود بلکه پیوسته گلیم پوشیدی و پیاده رفتی و اسباب خانه خویش خود تکلف کردی - روزی در میان بازار میرفت مردے اسپست فریده بود -
- (2) روزی هنگام برآمدن خورشید که یوسف از آنجای گزرد چون گدائی بیرون آدما از صدای سم اسبان و نفیر چاو شان فریاد او به جای نمی رسید و کسی به حالش اعتنائی نمی کرد - از نومیدی دلش پاره شد و بارد دو و رنج به محنت خانه خود باز گشت و با پریشانی روی به بت آورد و او را اسد راه خوش بختی خود خواند -

(3) در مثال حکمائے ہند مذکورست کہ مورے کمر جہد بر بستہ
بود و از تودہ خاکی کہ نقل آں آدمیاں را بکلفت میسر
شدے ذرہ ذرہ می برد و بطرف دیگر میریخت مرغے بر
و گذر کرد - شخصے دید ضعیف و نحیف کہ بنشاط تمام دست
وپائی می زد و در نقل کردن -

(C) Translate the following unseen English passage in Persian, Urdu or Marathi :

[08]

There was a black bird. It was very thirsty. It saw water in a small pot. There was a little water in it. It brought small stones and put them into the pot. The water came up. The bird drank water and flew away. It was a wise bird.

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 4

[4069]-119

F. Y. B. Com. Examination - 2011

ARABIC GENERAL - I

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Q.1) Translate into English or Urdu or Marathi any two of the following passages :

[20]

(الف) هَلْ رَأَيْتَ كَلْبِي ، هُوَ لَطِيفٌ وَجَمِيلٌ وَلَوْنُهُ أَبْيَضٌ
وَشَعْرُهُ طَوِيلٌ وَأَرْجُلُهُ طَوِيلَةٌ ، وَرَأْسُهُ كَبِيرٌ وَهُوَ
يَمْشِي وَرَائِي دَائِمًا وَعِنْدَ مَا أَقْعُدُ يَلْعَبُ مَعِي . وَإِذَا
جَاعَ وَضَعَ يَدَهُ عَلَى رِجْلِي وَفَتَحَ فَمَهُ الْكَبِيرَ فَأَجِئْ
لَهُ بِلُقْمَةٍ خُبْزٍ وَكُوبٍ لَبَنٍ ، فَيَهْرُؤُ ذَيْلَهُ وَيَأْكُلُ وَإِذَا
رَأَى أَكْلًا غَيْرَهُ لَا يَقْرُبُهُ لِأَنَّهُ تَعَوَّدَ أَنْ لَا يَأْكُلَ إِلَّا
مِنْ يَدِي . وَهُوَ صَاحِبُ قَطِّتِنَا الْكَبِيرَةِ يَلْعَبُ مَعَهَا
وَتَلْعَبُ مَعَهُ مَعَ أَنَّ الْكِلَابَ وَالْقِطَطَ أَعْدَاءٌ وَهُوَ
يُرَافِقُ أَبِي .

(ب) زَارَ خَلِيفَةُ مِنْ بَنَى الْعَبَّاسِ يَوْمًا وَزِيرَهُ فِي دَارِهِ
وَكَانَ لِلْوَزِيرِ وَلَدٌ نَجِيبٌ فَلَمَّا جَلَسَ الْخَلِيفَةُ
أَجَلَسَ الصَّبِيَّ إِلَى جَانِبِهِ وَسَأَلَهُ "أَدَارُ الْخَلِيفَةُ
أَحْسَنُ أَمْ دَارُ أَبِيكَ" فَأَجَابَ الصَّبِيُّ عَلَى الْفَوْرِ
"مَتَى كَانَ الْخَلِيفَةُ فِي دَارِي فَدَارُ أَبِي أَحْسَنُ" ثُمَّ
أَرَاهُ خَاتَمًا ثَمِينًا فِي خِنْصَرِهِ وَسَأَلَهُ "هَلْ رَأَيْتَ
خَيْرًا مِنْ هَذَا الْخَاتَمِ" فَقَالَ الصَّبِيُّ: نَعَمْ أَلَيْدُ الَّتِي
هُوَ فِيهَا خَيْرٌ مِنْهُ" فَدَهَشَ الْخَلِيفَةُ مِنْ حُسْنِ جَوَابِهِ
وَقَالَ لَهُ هَلْ تُحِبُّ أَنْ تَكُونَ خَلِيفَةً بَعْدِي؟

(ج) مَرَحَبًا أَهْلًا بِوَقْتِ اللَّعِبِ

إِنَّهُ وَقْتُ الْهَنَا وَالطَّرَبِ -

وَاجِبَاتُ الدَّرْسِ لَا نُنْكِرُهَا

أَبَدًا بَلْ دَائِمًا نَذْكُرُهَا -

إِنْ لَعِبْنَا لَمْ نَكُنْ نَحْقِرُهَا

غَيْرَ أَنَّ الْوَقْتَ ذَا لِلْعِبِ -

وَهِيَ الْفَرِيدَةُ فِي الزَّمَنِ

وَجَمِيعُ مَا فِيهَا حَسَنٌ -

لِسَمَائِهَا الْمَيْتُ الْبَعِيدُ

وَلَأَرْضِهَا الْخِصْبُ الْمَزِيدُ

Q.2) (A) Translate into Arabic **any five** of the following :

[10]

- (1) This bus is going to the college.
- (2) The new teacher is a tall man.
- (3) My father is in his room.
- (4) He is going to his home.
- (5) He took him to the school.
- (6) On the window, there is a curtain.
- (7) There is a student in the class.
- (8) That chair is comfortable.

(B) Translate into English **any five** of the following :

[10]

- (١) وَالِدِيَّ عَامِلٌ فِي غُرْفَتِهِ .
- (٢) مَكْتَبُهُ بَعِيدٌ مِنْ بَيْتِهِ .
- (٣) مَا فَتَحَ الْفَرَاشُ بَابَ الْفَصْلِ .
- (٤) هُوَ ذَاهِبٌ إِلَى بَيْتِ صَدِيقِهِ .
- (٥) ذَلِكَ الْمُدْرِسُ مَشْغُولٌ .
- (٦) فِي تِلْكَ الْغُرْفَةِ طَاوِلَةٌ .
- (٧) هِيَ مَشْغُولَةٌ فِي مَكْتَبِهَا .
- (٨) لَوْنُ سَيَّارَتِهِ جَمِيلٌ .

Q.3) Explain with examples **any two** of the following topics :

[10]

- (١) أَسْمَاءُ الْإِشَارَةِ .
- (٢) الضَّمَائِرُ .
- (٣) حُرُوفُ الْجَارِ .
- (٤) أَلْفَعْلُ الْمَاضِي .

Q.4) (A) Summarise **any two** of the following :

[10]

- (١) الْحَرِيقُ -
- (٢) مِصْرُ الْعَزِيزَةِ -
- (٣) أَلطَّائِرُ وَالْبَنَاتُ -
- (٤) أَلْفَارُ -

(B) Write the term in Arabic **any two** of the following :

[10]

- (١) الشُّهُورُ الْمِيْلَادِيَّةُ
- (٢) أَيَّامُ الْأَسْبُوعِ
- (٣) عَشْرَةُ الْفَاظِ لِلْبَنكِ

(C) Write a letter in Arabic to the Business Manager of Company :

[10]

اُكْتُبِ الرِّسَالَةَ فِي الْعَرَبِيَّةِ إِلَى مُدِيرِ الشَّرْكَةِ التِّجَارِيَّةِ -

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 3

[4069]-120

F. Y. B. Com. Examination - 2011

ADDITIONAL ENGLISH

(New 2008 Pattern)

Text Prescribed : *The Joy of Reading Literature*

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.
 - (2) Figures to the right indicate full marks.
-
-

Q.1) (A) Read the paragraph carefully and find single words for the phrases given below : **(Any Four)** **[04]**

It was a bright, cold day, the ground covered with a sleet that had frozen so that it seemed as if all the bare trees, the bushes, the cut brush and all the grass and the bare ground had been varnished with ice. I took the young Irish setter for the little walk up the road and along the frozen creek, but it was difficult to stand or walk on the glassy surface and the red dog slipped and slithered and I fell twice.

- (a) A thin coating of ice formed by frozen rain water.
- (b) Painted in order to make a clear and shiny surface.
- (c) A dog of a large, long haired breed.
- (d) A stream a brook.
- (e) Of or resembling glass in some way.

(B) Fill in the blanks with correct form of the verb given in brackets : **(Any Two)** **[04]**

- (a) I was most _____ (touch) by Ganga's sentiments and _____ (feel) an utter fool.
- (b) Let me _____ (come) with you and _____ (meet) Gomti.
- (c) There was clearly nothing _____ (leave) to do but _____ (flop down) on the shabby little coach and howl.

(C) Change the voice : **(Any Four)** **[04]**

- (a) He gave me a fifty dollar bill.
- (b) He will deposit fifty six dollars.
- (c) The manager was fetched by the accountant.
- (d) The very sight of him rattled me.
- (e) I am opening an account.

(D) Give synonyms of the following words : **(Any Four)** **[04]**

- (a) Happy and Smiling
- (b) Locality
- (c) Shocked
- (d) Make Something Known
- (e) Calm and Peaceful

Q.2) Answer **any one** of the following in detail : [16]

- (a) Why did the astrologer think he had committed a murder ?
- (b) Where was the dustbin finally placed ?

Q.3) Answer **any one** of the following in detail : [16]

- (a) How does the poet describe the faithful wife who is now middle aged ?
- (b) What does the squirrel say to the mountain about size ?

Q.4) Answer **any two** of the following in short : [16]

- (a) Comment on the feelings and emotions Paul and Patricia went through while searching for a hotel.
- (b) What did Della buy for Jim ? How ?
- (c) How were Paul and Patricia able to get a table at Hotel Stefani ?
- (d) Explain the title - 'The Gift of the Magi'.

Q.5) Answer **any two** of the following in short : [16]

- (a) At the beginning of sonnet 29, the poet seems to be in low spirits, but brightens greatly towards the end. Discuss.
- (b) What does William Wordsworth mean by 'a sordid boon' ?
- (c) Do you think that Emily Dickinson looks down upon those who are defeated ?
- (d) Explain in your own words, the line 'I, too, am America'.

Total No. of Questions : 7]

[Total No. of Printed Pages : 4

[4069]-121

प्रथम वर्ष वाणिज्य परीक्षा - 2011

व्यावहारिक व उपयोजित मराठी

(नवीन २००८ पॅटर्न)

अभ्यासपुस्तके : (१) आत्मसंवाद

(२) व्यावहारिक मराठी

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर ५०० शब्दांपर्यंत निबंध लिहा : [10]

- (1) आता कोणता आदर्श घेऊ आम्ही ?
- (2) पदवी मिळेल; पुढे काय ?
- (3) व्यापारउदीम आणि मराठी तरुण

प्र.2) पुढीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी २० शब्दांत लिहा : [10]

- (1) आत्मचरित्र लेखनाची दोन प्रयोजने सांगा.
- (2) चरित्र आणि आत्मचरित्र यातील फरक कोणता ते लिहा.
- (3) माहित असलेल्या कोणत्याही दोन आत्मचरित्राची नावे लिहा.
- (4) सुनील गावसकरांचे टोपण नाव काय पडले होते ?
- (5) माधव कोंडविलकर यांच्याकडे जैतापूरच्या शाळेत इतर विषयांखेरीज आणखी कोणता विषय जादा होता ?

[4069]-121

1

P.T.O.

- (6) यशवंतराव चव्हाणांनी कोणत्या हाइस्कूलमध्ये एका वर्षात तीन इयत्ता पास करण्याचा कोर्स पूरा केला ?
- (7) सूर्यकांत मांडरे यांच्या चार मराठी चित्रपटांची नांवे लिहा.
- (8) अनिल अवचट यांनी प्री-डिग्रीत कोणत्या कॉलेजला प्रवेश घेतला ?
- (9) सीमा देव यांना 'फिल्मीस्तान' या कंपनीने किती पगार देण्याचे प्रथम सांगितले होते ?
- (10) 'मरणकळा' या आत्मकथनाच्या लेखिका कोण ?
- (11) डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांचे कोणत्या क्षेपणास्त्रांच्या निर्मितीसाठी महत्त्वपूर्ण योगदान आहे ?
- (12) विठ्ठल व्यंकटेश कामत यांच्या सख्या मामाने कोणते रेस्टॉरंट गिळंकृत केले होते ?
- (13) भिलाई लोह पोलाद उद्योग प्रकल्प कोणत्या देशाच्या सहकार्याने निर्माण झाला ?

प्र.3) पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी ५० शब्दांत लिहा : [05]

- (1) 'मी मॉडर्न हाइस्कूलला असताना खूप बिघडलो' असे अनिल अवचट का म्हणतात ?
- (2) पोर्ट ऑफ स्पेन येथील गावसकरांचा दातदुखीच्या प्रसंगाचे वर्णन करा.

प्र.4) पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर १५० शब्दांत लिहा : [10]

- (1) 'मागणं आणि मागणी' या लेखातून जनाबाई गिन्हे यांच्या कष्टमयी जीवन आणि जिद्दीचे दर्शन कसे घडते ते स्पष्ट करा.
- (2) डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांना शालेय जीवनात कोणते वेगवेगळे अनुभव आले ते सविस्तर लिहा.

प्र.5) कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

[20]

- (1) देशोन्नती शिक्षण प्रसारक मंडळात शिक्षणाधिकाऱ्याची जागा भरावयाची आहे. वृत्तपत्रात आलेल्या जाहिरातीचा संदर्भ घेऊन मंडळाच्या अध्यक्षानाच्या नावे अर्ज लिहा.
- (2) आदिवासी भागात 'स्वदेश' ही स्वयंसेवी संस्था वाचनालय सुरु करू इच्छिते. संस्थेने शासकीय अनुदानासाठी प्रस्ताव पाठवला आहे. या प्रस्तावावर वित्त विभागातर्फे टिप्पणी लिहा.
- (3) संत गाडगेमहाराज पतसंस्थेची वार्षिक सर्वसाधारण सभा झाली. या सभेचे इतिवृत्त लिहा.
- (4) विद्यार्थ्यांच्या संशोधन प्रकल्पावर आधारित राज्यस्तरीय प्रदर्शन तुमचे महाविद्यालय भरवते आहे. या प्रदर्शनाची माहितीपत्रिका तयार करा.

प्र.6) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

[10]

- (1) क्षुल्लक कारणावरून गावात उसळलेली दंगल २ दिवस धुमसते आहे. लोकांना शांततेचे आवाहन करणारे जाहीर निवेदन तयार करा.
- (2) कोणत्याही एका विषयावर वृत्तपत्रासाठी जाहिरातीचा मसूदा लिहा :
 - (i) सौरऊर्जेवर चालणारी मोटार
 - (ii) ग्रंथप्रदर्शन

प्र.7) (अ) पुढील उताऱ्याचे एक तृतीयांश सारांशलेखन करून समर्पक शीर्षक द्या :

[05]

विकास म्हणजे नेमके काय ? शहराच्या मध्यवर्ती भागात वाहनतळाची सुविधा होणार असेल तर त्यालाच विकास म्हणायचे का ? विकास म्हणजे सोय अशी काहींची समजूत असते. परंतु अशी समजूत करून घेणारे हे विसरतात की एकाची सोय ही दुसऱ्याची गैरसोय असू शकते. विकासाच्या ठराविक संकल्पनेच्या मागे लागून गैरसोयी निर्माण करावयाच्या आणि नंतर त्या सोडवत

बसायचे म्हणजे विकास नव्हे. नफा मिळवून देतो तो विकास अशी एक फसवी संकल्पना बाजारपेठेने पसरवली आहे. पैशाशी संबंध नसलेल्या गोष्टी मानवी जीवनात असतात आणि त्यांचाही विकासाशी संबंध असतो याचा आपल्याला सोयीस्कर विसर पडता कामा नये.

(शब्दसंख्या : ८५)

किंवा

(ब) पुढील इंग्रजी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर करा :

[05]

The transitional stage of Brazil's Economy started in the first half of 1990, when it opted for an ambitious economic policy. In order to put a rein on ever-increasing pressure of debt, it took a number of stern measures for curbing expenditure in various government institutions. Autonomy was granted to the Central Bank, encouragement was given to foreign investment, a number of state owned industries were privatised and inflation was brought under control. In fact these reformative steps are paying their dividends now.

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[4069]-122

F. Y. B. Com. Examination - 2011

SANSKRIT

(अमरभारती)

(New 2008 Pattern)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

Q.1) Translate into English or Marathi **any two** from Section 'A' and **any two** from Section 'B' from the following passages : [20]

प्र.1) पुढीलपैकी 'अ' विभागातील कोणत्याही दोहोंचे व 'ब' विभागातील कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजीत किंवा मराठीत भाषांतर करा : [20]

SECTION - A (विभाग - अ)

(1) पुनरपि राजा यावत् सिंहासने समुपविशति, तावदन्यथा पुत्तलिक योक्तं - "भो राजन् ! अस्य विक्रमस्येव औदार्यादयो गुणा विघ्नन्ते, स एवात्र सिंहासने उपवेष्टुं क्षमः" । भोजेनोक्तं, "पुत्तलिके ! कथय तस्य विक्रमस्यौदार्यगुणवृत्तान्तम्" । सा अब्रवीत्, "श्रूयतां राजन् ! एकदा विक्रमार्को राजकुमारैरूपास्यमानः सभायाम् उपविष्टोऽस्ति ।

(2) राजा - (सहर्षम्) सत्यम् । अतीत्य हरितो हरींश्च वर्तन्ते वाजिनः । तथा हि -

यदा लोके सूक्ष्मं व्रजति सहसा तद्विपुलतां

यदर्धे विच्छिन्नं भवति कृतसंधानमिव तत् ।

प्रकृत्या यद्वक्रं तदपि समरेखं नयनयो -

र्न मे दूरे किञ्चित्क्षणमपि न पार्श्वे स्थजवात् ॥

सूत, पश्यैनं व्यापाद्यमानम् (इति शसंधानं नाट्यति ।)

- (3) न च मया कदाचित् मधुररक्तं समासादितम् । तद्यदि त्वं प्रसादं करोषि
तदस्य नृपतेर्विविधव्यञ्जनान्नपानचोष्यलेह्य - स्वाद्वाहारवशात् शरीरे यत् मिष्टं
रक्तं सञ्जातं तदास्वादनेन सौख्यं सम्पादयामि जिह्वायाः । उक्तं च -
रङ्कस्य नृपतेर्वापि जिह्वालोत्यं समं स्मृतम् ।
तन्मात्रं च स्मृतं सारं यदर्थं यतते जनः ॥

SECTION - B (विभाग - ब)

- (1) अनुज्ञाता तु रामेण हुत्वात्मानं हुताशने ।
ज्वलत्पावकसंकाशा स्वर्गमेव जगाम सा ॥
यत्र ते सुकृतात्मानो विहरन्ति महर्षयः ।
तत्पुण्यं शबरी स्थानं जगामात्मसमाधिना ॥
- (2) यद् द्रौपदीमेकवस्त्रां सभाया-
मानाययेस्त्वं च सुयोधनश्च ।
दुःशासनः शकुनिः सौबलश्च
न ते कर्णं प्रत्यंभात्तत्रधर्मः ॥
- (3) तत्पावनं शिवचरित्रमनन्यतुल्यं
बाल्येऽपि वीक्ष्य जनताऽऽदर्शनर्भराभूत् ।
ऊर्जस्वलं सुविमलं निजधर्मनिष्ठं
चारित्र्यमेवजनभक्तिनिदानमेकम् ॥

Q.2) Explain with reference to the context **any one** from Section 'A' and **any one** from Section 'B' : [10]

प्र.2) 'अ' विभागातील कोणत्याही एकाचे व 'ब' विभागातील कोणत्याही एकाचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा : [10]

SECTION - A (विभाग - अ)

- (1) मिथ्यावादे स्तेयदण्डः ।
(2) सुतप्तमपि पानीयं पुनर्गच्छति शीतताम् ।

SECTION - B (विभाग - ब)

- (1) अनुजानामि गच्छेति प्रहृष्टवदनोऽब्रवीत् ।
(2) वस्त्रं चतुर्गुणं प्रोक्तं रसश्चाष्टगुणस्तथा ।

Q.3) Write a long answer of **any one** of the following from Section 'A' and **any one** from Section 'B' : [20]

प्र.3) 'अ' विभागातील कोणत्याही एका प्रश्नाचे व 'ब' विभागातील कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा : [20]

SECTION - A (विभाग - अ)

- (1) Write critical appreciation of lesson 'पुण्याश्रमदर्शनेन आत्मानं पुनीमहे'.
'पुण्याश्रमदर्शनेन आत्मानं पुनीमहे' या पाठाचे चिकित्सक रसग्रहण करा.
- (2) Write summary of the lesson of 'गणेशोत्सवः' ।
'गणेशोत्सवः' या पाठाचा सारांश लिहा.

SECTION - B (विभाग - ब)

- (1) Write summary of the lesson 'क्व ते धर्मस्तदा गतः'.
'क्व ते धर्मस्तदा गतः' या पाठाचा सारांश लिहा.
- (2) Explain the types 'अन्योक्ति', 'समस्यापूर्ती' with example.
'अन्योक्ति', 'समस्यापूर्ती' सोदाहरण स्पष्ट करा.

Q.4) Write short notes on **any one** from Section 'A' and **any one** from Section 'B' : [10]

प्र.4) 'अ' विभागातील कोणत्याही एकावर व 'ब' विभागातील कोणत्याही एकावर विवेचक टीप लिहा : [10]

SECTION - A (विभाग - अ)

- (1) Character sketch of 'राजा विक्रम'.
राजा विक्रमाची व्यक्तिरेखा.
- (2) अग्निमुखः मत्कुणः ।

SECTION - B (विभाग - ब)

- (1) Character sketch of जिजामाता.
जिजामातेची व्यक्तिरेखा.
- (2) शङ्कराचार्यः ।

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 5

[4069]-123

प्रथम वर्ष वाणिज्य परीक्षा - 2011

हिन्दी

(नवीन २००८ पैटर्न)

समय : 3 घण्टे]

[पूर्णांक : 70

पाठ्यपुस्तकें : (1) साहित्यधारा : गद्यसंग्रह

संपादक : पुणे विद्यापीठ, हिंदी अध्ययन मंडल

(2) साहित्यधारा : काव्यसंग्रह

संपादक : पुणे विद्यापीठ, हिंदी अध्ययन मंडल

सूचनाएँ :

(1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

(2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

प्र.1) (अ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिये : [06]

(1) 'पूस की रात' कहानी के हल्कू का परिचय दीजिये ।

(2) ताजमहल के निर्माण के लिये सामग्री कहाँ-कहाँ से मँगवाई गई ?

(3) भोलाराम का जीव क्यों गायब हो गया ?

(4) 'गपशप' निबंध के लेखक के मित्रों का परिचय दीजिये ।

(आ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिये : [06]

(1) 'पुरुष हो पुरुषार्थ करो, उठो -' कविता में कवि क्या संदेश देते हैं ?

(2) 'वीणावादिनी वर दे' कविता का भावार्थ अपने शब्दों में लिखिये ।

(3) 'वरदान माँगूंगा नहीं' कविता में कवि सुमन की संघर्षशीलता एवं स्वाभिमानी वृत्ति पर प्रकाश डालिये ।

(4) 'हिरोशिमा' कविता में कवि अज्ञेयने विज्ञान के दुरुपयोग से ध्वंस होते मानवीय जीवन को कैसे रेखांकित किया है ?

प्र.2) (अ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिये : [06]

- (1) “मुझे मेरे कदम अपने आप अरथी के पास पहुँचा देते हैं और मैं चुपचाप उसके पीछे-पीछे चलने लगता हूँ।”
- (2) “हमारे विद्यार्थी किसी भी बात में पिछड़े हों, पर संगठन, आक्रमण आदि में अभी वे मधुमक्खियों को ही सौ बरस तक शिक्षा दे सकते हैं, मधुमक्खियाँ उनके आगे नौसिखिया साबित होंगी।”
- (3) “तुम मुझे बदनाम करना चाहती हो, माँ। तुम जान-बूझकर हरिद्वार जा बैठना चाहती हो, ताकि दुनिया कहे कि बेटा माँ को अपने पास नहीं रख सकता।”

(आ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिये : [06]

- (1) “सुनकर दहाड़
स्वाधीन भारतीय प्राइमरी स्कूल के
भुखमरे स्वाभिमानी सुशिक्षित प्रेत की,
रह गये निरुत्तर
महामहिम नरकेश्वर !”
- (2) “क्रीत दास हैं हम
इतिहास-वसन सीते हैं
इतिहास उनका है
हम सब तो स्याही हैं
विजय सभी उनकी
हम घायल सिपाही हैं”
- (3) “विराट् प्रकाश एक, क्रान्ति की ज्वाला एक,
धड़कते वक्षों में है सत्य का उजाला एक।
लाख-लाख पैरों की मोच में है वेदना का तार एक,
हिये में हिम्मत का सितारा एक।”

प्र.3) टिप्पणियाँ लिखिये :

(अ) गौरा गाय की सुंदरता [04]

अथवा

(अ) कामचोर [04]

(आ) ग्रामयुवती का सौंदर्य [04]

अथवा

(आ) 'सुख' कविता का भावार्थ [04]

(इ) निम्नलिखित में से किन्हीं छह प्रश्नों के एक-एक वाक्य में उत्तर लिखिये : [06]

- (1) आशुतोष ने बुआ से क्या माँगा ?
- (2) मुमताज का वास्तविक नाम क्या था ?
- (3) भोलाराम को पेंशन की फाइल खुलवाने के लिये नारद को क्या रिश्वत देनी पड़ी ?
- (4) सरदारजी के नौकर का नाम क्या था ?
- (5) उपकुलपति महोदय ने मधुमक्खियों के किन गुणों की तारीफ की ?
- (6) ग्रामयुवती का वर्ण कैसा है ?
- (7) सूखे फूलों पर कौन शोक नहीं मनाता ?
- (8) प्रेत का बयान सुनकर कौन निरुत्तर रह गया ?
- (9) कवि अपने लिये किस सम्पत्ति की चाह नहीं करते ?
- (10) हम अगर बौने नहीं रहे तो नेताओं को कौन नहीं मिलेंगे ?

प्र.4) (अ) निम्नलिखित में से किसी एक पत्र का प्रारूप तैयार कीजिये : [06]

- (1) अनिकेत / अनुजा देशमुख, १३२, महात्मा गांधी रोड़, नाशिक से हिंदी अध्यापक पद के लिये सचिव, विश्वभारती शिक्षण संस्था, नागपुर के नाम आवेदनपत्र लिखता / लिखती है ।
- (2) सागर / साधना पवार, २२०, क्रान्ति भुवन, अहमदनगर से अपने शहर में गैस सिलेन्डर आपूर्ति में अनियमितता की समस्या का ब्यौरा देते हुये समाचार पत्र 'दैनिक लोकमत' के सम्पादक के नाम शिकायती पत्र लिखता / लिखती है ।

(आ) निम्नलिखित विज्ञापन अथवा वार्तालेखन का नमूना तैयार कीजिये : [06]

- (1) बाजार में आई नई चाय का आकर्षक विज्ञापन ।
- (2) महाविद्यालय में संपन्न 'राष्ट्रीय सेवा योजना' के विशेष शिविर का वार्तालेखन ।

(इ) निम्नलिखित में से किन्हीं छह वाक्यों को शुद्ध करके लिखिये : [06]

- (1) साधुओं की वचनें बहुत मार्गदर्शक होती हैं ।
- (2) हनुमानजी मेरी आराध्य देवता हैं ।
- (3) राजा चित्रसेन ने शेर की शिकार की ।
- (4) ग्रीष्म ऋतु की अपेक्षा वसंत ऋतु बड़ा प्यारा होता है ।
- (5) बुरी खबर सुनते ही उसका चेहरा गिर गया ।
- (6) प्रतियोगिता में लडके भागते हैं ।
- (7) हमें हमारा काम करना चाहिए ।
- (8) पुलिस मामले की जाँच कर रहे थे ।

प्र.5) (अ) निम्नलिखित में से किन्हीं सात शब्दों के हिंदी पारिभाषिक शब्द लिखिये :

[07]

- (1) Action
- (2) Bonus
- (3) Agreement
- (4) Capital
- (5) Customer
- (6) Holder
- (7) Deposit
- (8) Judgement
- (9) Surcharge
- (10) Treasury

(आ) निम्नलिखित में से किसी एक विषय का कल्पना-विस्तार कीजिये : [07]

- (1) आवश्यकता आविष्कार की जननी है ।
 - (2) सब्र का फल मीठा होता है ।
 - (3) दैव-दैव आलसी पुकारा ।
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-124

F. Y. B. Com. Examination - 2011

GUJARATI

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

-
- પ્ર.૧) નીચેનામાંથી કોઈ પણ એક વિષય પર નિબંધ લખો : [૧૬]
- (૧) બદલાતી સમાજવ્યવસ્થા
(૨) તમારો યાદગાર પ્રવાસ
(૩) વધતું પ્રદૂષણ
(૪) તમને ગમતી રમત
- પ્ર.૨) કોઈ પણ એક પ્રશ્નનો સવિસ્તર ઉત્તર લખો : [૧૬]
- (૧) દ્વિરેફની વાર્તાઓમાં આલેખાયેલાં નારીપાત્રો
(૨) દ્વિરેફની વાર્તાઓમાં જોવા મળતી સામાજિક સમસ્યાઓ
- પ્ર.૩) નીચેનામાંથી કોઈ પણ એક પ્રશ્નનો સવિસ્તર ઉત્તર લખો : [૧૬]
- (૧) સુંદરમ્ની કવિતાઓમાં પ્રભુમિલનનો તલસાટ
(૨) સુંદરમ્ સાથે જ સૌંદર્યના કવિ છે. ચર્ચા કરો.
- પ્ર.૪) (અ) ટૂંક નોંધ લખો : (કોઈ પણ એક) [૦૮]
- (૧) પીલાંમયનું દુઃખ
(૨) કંકુડી અને કાનિયા વચ્ચેનો પ્રેમ
- (બ) ટૂંક નોંધ લખો : (કોઈ પણ એક) [૦૮]
- (૧) 'નવા વર્ષની ઉપાને' કાવ્યમાં કવિની ઈચ્છા
(૨) 'ભવભવને ઘાટે' કવિતામાં કવિની શોધ

પ્ર.૫) (અ) પૂર્વાપર સંબંધ લખો : (એક ગદ્ય - એક પદ્ય) [૦૮]

- (૧) શ્રદ્ધા ઠરી જ્યાં, ત્યાં બધે નમું.
- (૨) મળીજા કે મરીજાના સ્વરે મહેફિલ મચાવે છે.
- (૩) એમાં શું રહ્યું છે તે ચૂસ ચૂસ કરે છે ?
- (૪) ધરતી તો કાંઈ ઓછું જ બોલવાની હતી ?

(બ) અમેરિકામાં રહેતા ભાઈને બચતનું મહત્ત્વ સમજાવતો પત્ર લખો. [૦૮]

અથવા

(બ) તમારી કોલેજમાં યોજાયેલ વૃક્ષારોપણ કાર્યક્રમ વિશે અહેવાલ લખો. [૦૮]

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-125

F. Y. B. Com. Examination - 2011

SINDHI

(Arabic)

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

- [20] سوال ۱- هيٺين مان ڪن به ڏهن سوالن جا جواب لکڻو:-
1. عمر بادشاه مارئيءَ کي ڪهڙي بهاني سان قيد ڪيو؟
 2. ليڪا ايشوري جوتواڻيءَ جي رکشا لال ديول جي گهٽيءَ وٽ ڇو ٻيهي ويئي؟
 3. پتا جي ديھانت تي پرپتيءَ جي ماءُ کيس ڪهڙو مھڻو ڏنو؟
 4. راجيشت جاڪيءَ کي ڪٿي موڪلڻ چاهيو ۽ ڇو؟
 5. وزير ۽ ٻوڏ پرڪاش جي قبوليت نامي ۾ ڪهڙو شرط لکيل هو؟
 6. امرڪوٽ تي اهو نالو ڪيئن پيو؟
 7. علي بيگ بلوچ ڊبئي ڪهڙي سلسلي ۾ آيو هو؟
 8. ديپتيءَ جي گھر اچڻ تي پرپتيءَ کيس ڪيئن ڪياريو؟
 9. شيوڪرام جي دل جي اڀلاڪا ڪهڙي هئي؟
 10. جاڪيءَ کي ڪهڙا شوق هئا؟
 11. ليڪ گورڊن شرما کي نرڙ تي ڇاڄو نشان هو؟
 12. Mid-day اخبار ۾ شيوڪرام جي ڪم ٿيڻ جي خبر ڪيئن ڇپيل هئي؟
 13. شوڪسين، عمر بادشاه سان مارئيءَ جي ساراھ ڪهڙن لفظن ۾ ڪئي؟

[4069]-125

1

P.T.O.

سوال 2 - هيٺين مان ڪن به ٻن سوالن جا جواب هر هڪ لڳ ڀڳ 50 لفظن ۾ لکيو:-
[10]

1. دنيا ۾ بنياد جي ڪهڙي اهميت آهي؟
2. سادو ٿي- ايل- واسواڻي جو ڪيئن جي ڪهڙين وصفن جو بيان ڪيو آهي؟
3. شاعر 'خادم' 'رباعيون' ۾ ڪهڙا ويچار پيش ڪيا آهن؟
4. عام رواجي مک ۽ مڌو مکيءَ مان اوهان کي ڪهڙي مک پياري ٿي لڳي ۽ ڇو؟

سوال 3 - هيٺين مان ڪن به ٻن سوالن جا جواب تفصيلوار لکيو:-
[20]

1. آرٽيءَ جي باري ۾ توهان کي ڪهڙي چاڱ آهي؟
2. ننڍا جي ڪردار نگاري ڪريو.
3. مينهن جي عڪيب ممتا جو ذڪر ڪريو.
4. مارئيءَ جي حب الوطنيءَ جو ذڪر ڪريو.

سوال 4 - هيٺين مان ڪن به ٻن وٽئين تي مضمون لکيو:-
[30]

1. آدرش وديارٿي
2. موبائيل فون مان فائدا ۽ نقصان
3. اشتهارن جو زمانو
4. منهنجو مزيدار سپنو

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-125

SINDHI

(Devnagari)

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

सुवाल-1) हेठियनि मां किनि बि ड़हनि सुवालनि जा जवाब लिखो : [20]

- (1) उमर बादशाह मारुईअ खे कहिड़े बहाने सां कैद कयो ?
- (2) लेखिका ईश्वरी जोतवाणीअ जी रिक्शा लाल देविल जी घिटीअ वटि छो बीहजी वेई ?
- (3) पिता जे देहान्त ते प्रीतीअ जी माउ खेसि कहिड़ो महिणो ड़िनो ?
- (4) राकेश, जानकीअ खे किथे मोकलणु चाहियो ? छो ?
- (5) वज़ीर ऐं बोधप्रकाश जे कबूलियतनामे में कहिड़ो शर्तु लिखयल हो ?
- (6) अमरकोट ते इहो नालो कीअं पियो ?
- (7) अली बेग बलोच ड़ुबई कहिड़े सिलसिले में आयो हो ?
- (8) दीप्तीअ जे घरि अचण ते प्रीतीअ खेसि कीअं खीकारियो ?
- (9) शेवकराम जे दिल जी अबलाखा कहिड़ी हुई ?
- (10) जानकीअ खे कहिड़ा शौक हुआ ?
- (11) लेखक गोवर्धन शर्मा खे निरिड़ ते छाजो निशान हो ?
- (12) Mid-day अखबार में शेवकराम जे गुम थियण जी खबर कीअं छपियल हुई ?
- (13) फोगसेन, उमर बादशाह सां मारुईअ जी साराह कहिड़नि लफ़्ज़नि में कई ?

सुवाल-2) हेठियनि मां किनि बि बिनि सुवालनि जा जवाब हरि हिकु लगभग 50 लफ़्जनि में लिखो : [10]

- (1) इन्सान खे मुक्ति कीअं मिली सघंदी ?
- (2) शाह साहिब सिंधयुनि जो सरताज शाडर कीअं आहे ?
- (3) शाडर नूरीअ खे कहिड़युनि अखियुनि हैरान कयो आहे ?
- (4) दृष्टि भेद सां वीचारनि में बुराई कीअं थी अचे ? समझायो.

सुवाल-3) हेठियनि मां किनि बि बिनि सुवालनि जा जवाब तफ्सीलवार लिखो : [20]

- (1) सन्तयाणी केर हुई ऐं कीअं गुज़ारे वेई ?
- (2) प्रीतीअ जो चरित्र चित्रणु करियो.
- (3) सेठि शेवकराम जी अबलाखा कीअं पूरी थी ?
- (4) बोध प्रकाश कैद अन्दर कहिड़ो ज्ञान हासुल कयो ?

सुवाल-4) हेठियनि मां किनि बि बिनि विषयनि ते मज़्मून लिखो : [30]

- (1) मुंहिंजो प्यारो नेता
- (2) जेकड़हिं मुंहिंजी लॉटरी निकरे !
- (3) वक्त जी अहिम्यत
- (4) पुराणी छटीअ जी आत्मकथा

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 5

[4069]-126

F. Y. B. Com. Examination - 2011

FRENCH

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Q.1) Écrivez un dialogue :

[10]

- (A) Paul va passer trois and à Strasbourg. Il cherche un petit studio meublé, pas cher dans un quartier calme. Il veut un appartement avec une douche et un parking, dans un immeuble moderne. Il va chez l'agent immobilier. Il demande à voir les studios. Ecrivez le dialogue.
- (B) Jacques, un chauffeur de camion livre des machines pour une usine à Lyon. Il conduit de la Suisse en France. Le douanier arrête le camion et demande des questions. Ecrivez le dialogue avec le douanier.

Q.2) Écrivez une lettre :

[10]

- (A) Isabelle Schmidt écrit une lettre à la société MILAN en Italie. Son directeur Gérard Duperrier va en voyage d'affaires à cette société. Isabelle écrit les détails du voyage; la date d'arrivée, le nom de son hôtel, la date du retour, les numéros des vols d'arrivée et du départ.
- (B) Vous êtes importateur de vins. Vous écrivez une lettre à une maison de vins française 'VIGNETTE' qui vend des vins blancs. Vous demandez les prix et les produits.

Q.3) (A) Traduisez en anglais :

[10]

Les repas ont une place importante dans la vie des Français.

Au travail, les Français déjeunent à la cantine de l'entreprise ou dans un bistro.

Les entreprises peuvent proposer à leurs employés des chèques déjeuners.

Beaucoup de restaurants et de cafés acceptent les chèques-déjeuners. Ces chèques sont revendus aux employés par l'employeur : celui-ci paie la moitié du chèque-déjeuner.

Les cadres français commencent à travailler entre 8 et 9 heures. Vos collègues français peuvent vous inviter à un petit déjeuner d'affaires ou de travail.

(B) Traduisez en anglais : **[10]**

Pierre est à la réception de l'hôtel de Paris. Le réceptionniste donne la clé de la chambre numéro 102.

Pierre : Alors, ma clé ?

Le réceptionniste : Voilà, monsieur. Votre chambre est chambre numéro 102, au premier étage.

Pierre : C'est une chambre avec salle de bains ?

Le réceptionniste : Oui, monsieur.

Pierre : Est-ce qu'il y a un restaurant ?

Le réceptionniste : Oui, il est ouvert de 19 heures à 23 heures.

Pierre : Ah! Vous ne servez pas de déjeuner ?

Le réceptionniste : Désolé, monsieur. Seulement le diner.

Q.4) Compréhension :

Le plein s'il vous plait.

Claire revient pour six mois à Angers. Elle est en voiture. Elle s'arrête dans une station-service.

Claire : Le plein, s'il vous plait!

Le pompiste : Normal, super ou sans plomb ?

Claire : Super, s'il vous plait.

Le pompiste : Vous voulez que je vérifie l'huile et l'eau ?

Claire : Oui, s'il vous plait.

Le pompiste : Vous n'avez besoin ni d'eau ni d'huile.

Claire : Bon. Je vous dois combien ?

Le pompiste : Alors, le plein de super, ça fait 163 francs.

Claire : Voilà un billet de 500 francs. Je suis désolée, je n'ai pas de monnaie. Vous me donnez un reçu, s'il vous plait.

Le pompiste : Bien sûr. Voilà, madame. Au revoir et bonne route.

(A) **Répondez aux questions suivantes :** [04]

(1) Où est-ce que Claire revient ?

(2) Où s'arrête-t-elle ?

(B) **Dites vrai ou faux :** [04]

(1) Claire veut faire le plein de normal.

(2) Le pompiste vérifie l'eau et l'huile.

(3) Claire n'a pas de monnaie.

(4) Claire demande un reçu.

(C) **Donnez le contraire :** [01]

bonne

(D) **Donnez l'infinitif :** [01]

dois, s'arrête.

Q.5) Grammaire et vocabulaire :

(A) **Mettez au pluriel :** [04]

(1) Je lis l'annonce dans le journal.

(2) Le directeur cherche le nouvel hôtel.

(B) **Mettez les verbes entre parenthèses au temps ou au mode indiqués :** [03]

(1) (Apprendre - impératif) ta leçon.

(2) Nous ne (boire - présent) pas de vin tous les jours.

(3) Elle (rendre - passé composé) la carte.

(C) **Complétez avec des prépositions :** [02]

- (1) Vous partez _____ Tokyo.
- (2) _____ hiver nous allons pour les vacances.

(D) **Mettez au négatif :** [06]

- (1) Je prendrai une tarte.
- (2) C'est une carte de paiement.
- (3) Continuez tout droit.

(E) **Trouvez l'objet direct :** [05]

- (1) Monsieur Yves passe la commande.
- (2) Traversez la place.
- (3) Voici le plan pour la maison.
- (4) Je déteste ces photos.
- (5) Vous ne pouvez pas acheter ces billets.

(F) **Dites vrai ou faux :** [05]

- (1) Un habitant de Roumanie est roumain.
- (2) On va à la charcuterie pour acheter du riz.
- (3) Dans un restaurant on peut payer par carte de crédit.
- (4) En France il ne neige pas en hiver.
- (5) Le directeur technique coordonne les activités de fabrication.

(G) Choisissez la bonne réponse :

[05]

- (1) Au supermarché on achète une boîte d'asperges dans la section de _____.
 - (i) Fruits et légumes
 - (ii) ménage
 - (iii) hygiène
- (2) On va à la lustrerie pour acheter _____.
 - (i) les livres
 - (ii) les jeux
 - (iii) les lampes
- (3) On peut faire le plein d'essence dans une _____.
 - (i) station-service
 - (ii) quincaillerie
 - (iii) agence immobilier
- (4) La fête de la libération, c'est le _____.
 - (i) 1er novembre
 - (ii) 8 mai
 - (iii) 14 juillet
- (5) Le directeur technique coordonne les activités de _____.
 - (i) fabrication
 - (ii) publicité
 - (iii) ventes

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 6

[4069]-127

F. Y. B. Com. Examination - 2011

GERMAN

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Q.1) Beantworten Sie ZEHN der folgenden fragen !

[20]

- (1) Was machen Sie am Abend ?
- (2) Was essen und trinken Sie Zum Mittagessen ?
- (3) Wie Viele Zimmer hat Ihre Wohnung ? Wie heißen sie ?
- (4) Ich habe Halsschmerzen ? Was soll ich tun ?
- (5) Was kann den Schlaf Stören ?
- (6) Was muss eine Hausfrau jeden Tag machen ?
- (7) Wie kann man nach Berlin fahren ?
- (8) Meine Freundin Kocht gern. Was kannich ihr zum Geburtstag Schenken ?
- (9) Nennen Sie vier deutsche Industrien !
- (10) In Welchen Ländern Spricht Man Deutsch ?
- (11) Was haben Sie am Sonntag gemacht ?
- (12) Wofür ist die Stadt Pune bekannt ?
- (13) Was braucht man in einer Küche ?

Q.2) Lesen Sie den folgenden Text und beantworten Sie die fragen !

Andrick Razandry, Student.

Das ist Andrick Razandry. Er ist aus Madagaskar. Aus Tamatave. Das ist im Osten von Madagaskar, am indischen Ozean. Er hat dort and der Universität studiert. Seit Zwei Jahren lebt er in Deutschland. Er studiert Deutsch als Fremdsprache an der Friedrich - Schiller - Universität in Jena. Andrick hat 18 stunden Pro Woche. Er arbeitet gern in der Bibliothek. Er sagt : "In der Bibliothek kann ich meine E-mails lesen und gut arbeiten. Abends ist es dort sehr ruhig." Er kennt viele Studenten und Studentinnen. Die Universität ist international. In den Seminaren Sind Studenten und Studentinnen aus vielen Ländern, aus Russland, China und aus den U.S.A. „Am Anfang war es für mich alles sehr fremd hier. Jetzt ist es okay. Ich habe viele freunde und wir lernen oft zusammen.“

Andrick spricht vier Sprachen : Madagassisch, Französisch, Deutsch und Englisch.

(A) Fragen : **[08]**

- (1) Wo liegt Tamatave ?
- (2) Was macht Andrick in Deutschland ?
- (3) Warum arbeitet er gern in der Bibliothek ?
- (4) Woher kommen die Studenten und die Studentinnen ?

(B) Sind die folgenden Aussagen richtig oder Falsch ? **[02]**

- (1) Die Friedrich - Schiller Universität ist in Madagaskar.
- (2) Zu Hans arbeitet er gern.
- (3) Viele ausländischen Studenten Studieren an der Universität, Jena.
- (4) Am Anfang War alles neu für Andrick.

Q.3) (A) Übersetzen Sie den folgenden Text ins Englisch. Oder Marathi ! **[10]**

Martina Maiwald ist Zwölf Jahre alt. Sie Wohnt in Berlin. Martinas Mutter kommt aus Nigeria. Martina fährt im Sommer manchmal mit ihren Etern dorthin. Dieses Mal ist sie mit einer Idee zurück gekommen : Sie möchte den Kindern in Nigeria

helfen. Denn in Nigeria Können viele Kinder nicht in die Schule gehen. Die Schule sind zu weit weg oder zu teuer. Martinas Vater ist der berühmte Sänger (famous singer) Martin Maiwald. Zusammen starten sie die Aktion „Kinder für Kinder“. Bei Papas Konzerten, im Radio und im Internet ruft Martina Kinder in Deutschland, Österreich und in der Schweiz zur Hilfe auf. Sie sammelt (collects) Geld, damit (so that) die Kinder in Nigeria in die Schule gehen können.

(B) Übersetzen Sie ins Deutsche ! [10]

- (1) The vegetables are very fresh.
- (2) Robert watches T.V. in the evening.
- (3) Monika wants to become a doctor.
- (4) How much does the cupboard cost ?
- (5) We want to stay in Frankfurt for two years.

Q.4) Grammatik und Wortschatz :

(A) Ergänzen Sie das Perfekt ! [05]

(kochen, einladen, sein, besuchen, fahren)

In der letzten Woche war Erika ganz beschäftigt. Am Montag ____ Sie ihre Freundin Monika _____. Am Dienstag ____ Sie nach Bonn _____. Am Mittwoch ____ sie den ganzen Nachmittag _____, denn am Abend ____ sie einige Freunde zum Abendessen _____. Die Freunde ____ bei ihr bis 12 in der Nacht _____.

(B) Bilden Sie Fragen ! (nur drei) [03]

- (1) Um 9 Uhr geht Prof. Müller zur Universität.
- (2) Der Kaffee ist sehr heiß.
- (3) Im Dezember fliegt Robert nach Deutschland.
- (4) Der Pullover kostet 80 Euro.

(C) Ergänzen Sie die Modalverben ! (nur drei) [03]

- (1) In der Bibliothek _____ man nicht rauchen.
- (2) Mein Onkel _____ viele Sprachen.
- (3) „Was _____ du trinken, Rita ?”
- (4) Die Schüler _____ pünktlich in den Unterricht kommen.

(D) Ergänzen Sie die Endungen ! (nur sechs) [06]

- (1) Ich möchte ein _____ rot _____ Bluse kaufen.
- (2) Die Stadt hat jetzt ein _____ neu _____ Theater.
- (3) D _____ groß _____ Wohnung hat einen Balkon.
- (4) Frau Braun möchte d _____ klein _____ Schrank kaufen.
- (5) Das Haus hat ein _____ Schön _____ Garten.
- (6) D _____ freundlich _____ Nachbar hilft uns immer.
- (7) Bitte, Sagen Sie mir Ihr _____ neu _____ Telefonnummer !

(E) Ergänzen Sie die Personalpronomen ! (nur drei) [03]

- (1) Der Sohn von Herrn Robert wohnt in Bonn. _____ besucht _____ off.
- (2) „Herr Müller, _____ tragen viele Koffer Darf ich _____ helfen ?”
- (3) „Dieses Haus gefällt _____ nicht. _____ muss noch andere Häuser suchen”, Sagt Martha.
- (4) Darf ich _____ etwas fragen, Monika ? Kannst du _____ dein Wörterbuch leihen ?

(F) Ergänzen Sie die richtigen Verbformen ! (nur vier) [02]

(sein, schlafen, fahren, sehen, anrufen)

- (1) Ketaki _____ Sheela _____. Ihre Handynummer ist 98220 38924.

- (2) „Wie lange _____ du am Sonntag ?” „Bis 10 Uhr”.
- (3) „ _____ ihr Schwestern, Bina und Neeta ?” „Nein, wir _____ Freundinnen.”
- (4) Wohin _____ dieser Zug ? Nach Delhi.

(G) Ergänzen Sie die Possessivpronomen ! (nur vier) [02]

- (1) Herr Maier und _____ Sekretärin arbeiten bis 20 Uhr im Büro.
- (2) Wir lernen Deutsch. _____ Unterricht dauert 45 Minuten.
- (3) Frau Müller will _____ Wohnung vermieten.
- (4) Was ist _____ Vater Von Beruf, Eva ?
- (5) Herr und frau Müller sind Ärzte, aber _____ Sohn ist Programmierer.

(H) Ergänzen Sie die Präpositionen ! (nur vier) [02]

- (1) _____ Montag fängt die Prüfung an.
- (2) _____ 8 Uhr _____ 9.30 Uhr dauert der film.
- (3) Bitte, legen Sie die Bücher _____ den Tisch !
- (4) Die Kinder gehen um 8 Uhr _____ der Schule.

(I) Ergänzen Sie das richtige Wort ! (nur vier) [02]

- (1) Briefmarken bekommt man auf der _____.
- (2) Wir können Bücher in einer _____ kaufen.
- (3) Hans muss um 8.30 Uhr ins Bürogehen, aber er steht immer spät auf. Er braucht einen _____.
- (4) Du hast fieber. Du musst ein _____ nehmen.
- (5) Heute ist Mittwoch. Morgen ist _____.

(J) Welches Wort passt nicht ? (**nur vier**)

[02]

- (1) Buch, Heft, Wörterbuch, Tisch.
 - (2) Elektroherd, Mikroweue, Küchenlampe, Geschirrspüler.
 - (3) antworten, zusammen, schenken, trinken.
 - (4) Norden, Süden, Osten, Wachsen.
 - (5) Kurz, dick, lang, gelb.
-

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 4

[4069]-128

F. Y. B. Com. Exmination - 2011

URDU GENERAL

(New 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

تمام سوالات لازمی ہیں -

[20]

سوال نمبر ۱ ذیل میں سے کوئی دس سوالات کے جوابات لکھئے :

(۱) پریم چند کے کس افسانوی مجموعے کو جلایا گیا تھا اور کیوں؟

(۲) افسانہ آئی۔سی۔ایس۔ کے کوئی تین اہم کردار بتائیے۔

(۳) پریم چند نے 'نمک کا داروغہ' افسانہ کس سے متاثر ہو کر لکھا تھا؟

(۴) سہیل عظیم آبادی کے افسانوں کا پس منظر کیا ہے؟

(۵) افسانہ کی ابتداء کب ہوئی؟

(۶) عصمت چغتائی کے افسانے کس طبقہ کی نمائندگی کرتے ہیں؟

(۷) ترقی پسند تحریک کے کوئی تین نمائندہ افسانہ نگاروں کے نام

بتائیے۔

- (۸) افسانہ کس زبان سے اُردو میں آیا ہے ؟
- (۹) کسی بھی افسانے میں کردار کی کیا اہمیت ہوتی ہے ؟
- (۱۰) ’نمک کا داروغہ‘ افسانے کا پس منظر کیا ہے ؟
- (۱۱) پریم چند کے والد کا نام کیا تھا ؟
- (۱۲) ادب برائے زندگی کس تحریک کا نظریہ ہے ؟
- (۱۳) بنسی دھر کس افسانہ کا کردار ہے ؟

[10]

سوال نمبر ۲ ذیل میں سے کسی ایک کا جواب لکھئے :

(۱) افسانہ ’کالے صاحب‘ میں افسانہ نگار نے کیا بتانے کی کوشش کی ہے ؟

یا

(۲) سہیل عظیم آبادی کے افسانوں کا پس منظر بیان کرتے ہوئے ان کے افسانے کا جائزہ لیجئے ۔

یا

کسی ایک کردار پر مفصل نوٹ لکھئے :

(۱) بنسی دھر

(۲) کبریٰ

[10] سوال نمبر ۳ (الف) ذیل میں سے کسی ایک افسانے کا خلاصہ لکھئے :

(۱) اٹھارہ آنے

(۲) نمک کا داروغہ

(۳) کالے صاحب

(ب) اپنے تعلیمی اخراجات کے بنک کے مینجر کو قرضہ کی درخواست

[10] دیتے۔

یا

مقامی ٹیلی فون کے آفس کو فون کر کے انٹرنیٹ کی

[10] تفصیلات معلوم کیجئے۔

[05] سوال نمبر ۴ (الف) درج ذیل کوئی پانچ کی اصطلاحیں اردو میں ترجمہ کر کے لکھیں :

Analytic Study (۱)

Audit (۲)

Budget (۳)

Deposit (۴)

Forecast (۵)

Advance (۶)

Co-owner (۷)

Financing (۸)

[02] (ب) جملوں کی قسمیں بتائیے :

(۱) آج کل نلوں میں پانی آلودہ آ رہا ہے ، پھر بھی

انتظامیہ خاموش ہے ۔

(۲) خواد بڑی خاموش طبیعت کا لڑکا ہے ۔

[03] (ج) کوئی تین محاوروں کو بامعنی جملوں میں استعمال کیجئے :

(۱) سماں باندھنا

(۲) پیچ و تاب کھانا

(۳) پانی پانی ہونا

(۴) دُم دبا کر بھاگنا

[12] (د) کسی ایک عنوان پر مضمون لکھئے :

(۱) تعلیم سب کے لئے

(۲) ستاروں سے آگے جہاں اور بھی ہیں

[08] (ہ) ذیل کے انگریزی اقتباس کا اُردو میں ترجمہ کیجئے :

Now a days women have been playing major roles in politics and nation building. As for Indian women they are gradually advancing in the field of the politics .

Girls perform better than boys in the board and competitive exams. Indian women have proved their abilities on the National and Interntaional Level

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-129

F. Y. B. Com. Examination - 2011

COMPUTER APPLICATIONS

(Theory)

(Vocational Course-I)

(New 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) *Figures to the right indicate full marks.*

(2) *Draw a neat and labelled diagram wherever necessary.*

Q.1) Define the following : (Any Five)

[05]

- (a) Web Camera
- (b) E-mail
- (c) ROM
- (d) Application Software
- (e) MODEM
- (f) Input Unit
- (g) UPS

Q.2) Solve the following : (Any Four)

[08]

- (a) $(248)_{10} = ()_2$
- (b) $(1A4)_{16} = ()_{10}$
- (c) $1001 + 101 + 1011 + 1111$
- (d) Solve using 2's Complement Method : $1101 + 1001$
- (e) $1011 * 11$
- (f) $1111 / 10$

Q.3) Write short notes : (Any Five)

[15]

- (a) Magnetic Tapes
- (b) Mail Merge
- (c) Pointing Devices
- (d) File Menu of Microsoft Word
- (e) Custom Animation in Power Point
- (f) Output Devices
- (g) Task Bar

Q.4) Answer the following : (Any Three)

[12]

- (a) Any 4 Mathematical Functions used in Excel
- (b) Use of Computers in Modern Society
- (c) Format Menu of Microsoft Word
- (d) Any 4 Mathematical Functions of Excel
- (e) Scanning Devices

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[4069]-130

F. Y. B. Com. Examination - 2011

**ADVERTISING, SALES PROMOTION AND SALES MANAGEMENT
PAPER - I**

MARKETING COMMUNICATION

(Vocational Course - I)

(New 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write short notes : (Any Two) [16]

(a) Principles at Communication

(b) Types of Events

(c) Communication Skills

(d) Exhibitions and Trade Fairs

**Q.2) What do you mean by Communication ? Explain the role of
Communication in Marketing. [12]**

OR

**Q.2) What do you mean by Communication ? Discuss the different types
of Communication. [12]**

**Q.3) What do you mean by Public Relations ? Discuss to tools of Public
Relations. [12]**

OR

**Q.3) What is Sales Promotion ? Explain the tools used in Sales
Promotion. [12]**

[4069]-130/1

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-131

F. Y. B. Com. Examination - 2011

TAX PROCEDURE AND PRACTICES

PAPER - I

INDIAN TAX SYSTEM

(New 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
- (2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Five)

[10]

- (a) "A tax is a voluntary contribution by a person to the Government with so many expectations." Is it true ? How ?
- (b) Define Canon of 'Variety'.
- (c) Is Custom and Excise Duty is Direct Tax ? How ?
- (d) 'Direct Tax pinches the taxpayer more !' How ?
- (e) To whom Hindu Law applies ?
- (f) Define, 'Partner' and 'Partnership Firm'.
- (g) What do you mean by 'Summons' ?

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Two)

[08]

- (a) State the Classification of Taxes and describe in brief each of them.
- (b) State the advantages of 'Direct Taxes'.
- (c) State various heads of Income under Income Tax Act, 1961.
- (d) Explain in brief, 'Doctrine of Res-Judicata'.

Q.3) Answer in 150 words each : (Any Three) [15]

- (a) Write note on, 'Succession to the Property of a Female Hindu dying intestate'.
- (b) State the kinds of Schools of Hindu Law. Describe in brief each of them.
- (c) What are the essential characteristics of a Valid Partnership ?
- (d) What are the differences between 'Direct' and 'Indirect Taxes' ?
- (e) Write note on 'Seventh Schedule' to the Constitution of India.

Q.4) Answer in 500 words : (Any One) [07]

- (a) State the Central and State Powers of Taxation and Distribution of Revenue between Central Government and State Government.
- (b) Write in detail, the 'Inherent Powers of Court.'

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[4069]-132

F. Y. B. Com. Examination - 2011

COMPUTER APPLICATIONS

(Theory)

(Vocational Course-II)

(New 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) Figures to the right indicate full marks.

(2) Draw a neat and labelled diagram wherever necessary.

Q.1) Write syntax and give example of the following functions : **(Any Five) [05]**

(a) putch()

(b) getchar()

(c) cos()

(d)strupr()

(e) atoi()

(f) tan()

(g) strrev()

Q.2) What will be the output of the following modules ? **(Any Four) [08]**

(a) main()

```
{
    void greet(void);
    greet( );
}
void greet(void)
{
    printf("\nHello and Welcome to C");
}
```

```

(b) main( )
    {
        int n1, n2, n3;
        printf("Enter 3 integer values:");
        scanf("%d %d %d", &n1, &n2, &n3);
        if(n1 > n2)
            max = n1;
        else
            max = n2;
        if(n3 > max)
            max = n3;
        printf("%d is maximum number", max);
    }

(c) main( )
    {
        int i = 2;
        while(i == 2)
            i++;
        printf("\n%d", i);
    }

(d) main( )
    {
        char c = 'x';
        switch(c)
        {
            case 'v':
                printf("Welcome to C");
                break;
            case 'x':
                printf("C is Structured Language");
            default:
                printf("Default Value");
        }
    }

```

```

(e)  main( )
      {
          int i, sum = 0;
          for(i = 1; i <= 20; i++)
              sum = sum + i;
          printf("Sum is %d", sum);
      }

(f)  main( )
      {
          int a = 300*300, b;
          b = a/2;
          printf("%d%d", a, b);
      }

```

Q.3) Write short notes : (Any Five) [15]

- (a) Logical and Relational Operators used in 'C'
- (b) Character set used in 'C'
- (c) Strings
- (d) For.....loop
- (e) Array of Strings
- (f) Character Constant
- (g) Nested if.....else statement

Q.4) Answer the following : (Any Three) [12]

- (a) Explain the advantages of using Pointers.
- (b) Write a 'C' program to print a table of given number. Accept number through keyboard.
- (c) What is Library and User defined functions ?
- (d) Write a 'C' program to print sum of first 10 natural numbers.
- (e) How can a structure declared and initialized ? Explain with example.

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[4069]-133

F. Y. B. Com. Examination - 2011

**ADVERTISING, SALES PROMOTION AND SALES MANAGEMENT
PAPER - II
ADVERTISING**

(Vocational Course - II)

(New 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write short notes : (Any Two) [16]

(a) Essentials of Good Ad Layout

(b) Career Avenues in Marketing

(c) Limitations of Advertising

(d) Ethical Aspects in Advertising

Q.2) What do you mean by Advertising ? Discuss the different types of Advertising. [12]

OR

Q.2) Explain Concept of Ad Creation. State the essentials of a Good Ad Layout. [12]

Q.3) What do mean by Advertising Budget ? Explain various factors affecting Advertising Budget. [12]

OR

Q.3) Explain the advantages of Advertising to the Manufactures, Customers and Society. [12]

[4069]-133/1

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-134

F. Y. B. Com. Examination - 2011

TAX PROCEDURES AND PRACTICES

PAPER - II

STATE SALES TAX AND CENTRAL SALES TAX

(Vocational Course - II)

(New 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
- (2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Five)

[10]

- (a) What is meant by 'Sale' under M.VAT Act ?
- (b) What is meant by 'Crossing Frontiers of India' ?
- (c) What are the Modes of Cancellation of Registration under M.VAT Act ?
- (d) When Sale under CST Act is outside the State ?
- (e) Who has to sign 'Application for Registration' ?
- (f) What are the Forms for Application for Registration under M.VAT Act and CST Act ?
- (g) Who is called Dealer under M.VAT Act ?

Q.2) Answer in 50 words each : **(Any Two)** **[08]**

- (a) Explain the Incidence of Tax under CST Act.
- (b) What is meant by 'Sales Price' ?
- (c) What is meant by 'Documents of Title' ?
- (d) Who can Sign the Returns under M.VAT Act and CST Act ?

Q.3) Answer in 150 words each : **(Any Three)** **[15]**

- (a) Enumerate the 'Sales Tax Authorities'. How they are appointed ?
- (b) What is meant by 'Goods of Special Importance' ? Enumerate the Declared Good.
- (c) Enumerate and discuss various Forms and Declarations under CST Act.
- (d) What is meant by 'Schedule' ? What are the Rates of Taxes provided under Schedules of M.VAT Act ?
- (e) Explain the provisions for 'Compulsory and Voluntary Registration' under CST Act.

Q.4) Write long answer in 500 words : **(Any One)** **[07]**

- (a) Explain and discuss provisions for Levy of Tax under M.VAT Act.
 - (b) Who ? When ? and How ? is required to submit the Returns under Central Sales Tax Act.
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-135

F. Y. B. Com. Examination - 2011

FOUNDATION COURSE

(Restructuring)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

(1) *All questions are compulsory.*

(2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) What are the causes of Rapid Growth of Population in India ? Suggest measures to control the increasing population. **[16]**

Q.2) Define 'National Integration'. State and explain various obstacles in achieving the goal of National Integration in India. **[16]**

OR

Q.2) What is Poverty ? Explain various causes of Poverty in India. **[16]**

Q.3) (A) What is the importance of Religion in Indian Society ? **[08]**

(B) What are the various steps in Scientific Method ? **[08]**

OR

Q.3) (A) Write note on Human Values. **[08]**

(B) What are the characteristics of Science ? **[08]**

Q.4) Describe the merits and demerits of Indian Democracy. **[16]**

Q.5) Write notes on the following : (Any Two)

[16]

- (a) Importance of Yoga
 - (b) Rule of Law
 - (c) Types of Liberty
 - (d) Merits of Caste System
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4069]-135

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (3) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नप्रतिका पहावी.

प्र.1) भारतातील वेगाने वाढणाऱ्या लोकसंख्येची कारणे कोणती ? वाढत्या लोकसंख्येवर नियंत्रण ठेवण्यासाठी उपाय सूचवा. [16]

प्र.2) 'राष्ट्रीय एकात्मता' ही संज्ञा स्पष्ट करा. भारतातील राष्ट्रीय एकात्मता साध्य करण्यातील विविध अडथळे सांगून स्पष्ट करा. [16]

किंवा

प्र.2) 'दारिद्र्य' म्हणजे काय ? भारतातील दारिद्र्याची विविध कारणे स्पष्ट करा. [16]

प्र.3) (अ) भारतीय समाजात धर्माचे महत्त्व काय आहे ? [08]

(ब) वैज्ञानिक पद्धतीतील विविध टप्पे कोणते ? [08]

किंवा

प्र.3) (अ) मानवी मूल्ये यावर टीप लिहा. [08]

(ब) विज्ञानाची वैशिष्ट्ये कोणती ? [08]

प्र.4) भारतीय लोकशाहीच्या गुणदोषाचे वर्णन करा. [16]

प्र.5) टिपा लिहा : (कोणतेही दोन)

[16]

- (अ) योगाचे महत्त्व
 - (ब) कायद्याचे अधिराज्य
 - (क) स्वातंत्र्याचे प्रकार
 - (ड) जाती व्यवस्थेचे वैशिष्ट्ये
-